

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSELEMZÉSI INTÉZET
HCCI Research Institute of Economics and Enterprises

MKIK GVI Vállalati Konjunktúra Vizsgálatok – 2003/2

Fordulóponton a magyar cégek várakozásai / Company expectations take a new turn

*MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet (MKIK GVI)
2003. októberi
vállalati konjunktúra felvételének eredményei*

2003. december

GVI Vállalati konjunktúra vizsgálatok – 2003/2: Fordulóponton a magyar cégek várakozásai /
RIEE Business Surveys – 2003 / 2: Company expectations take a new turn
MKIK GVI – Research Institute of Economics and Enterprises
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A területi kamarák kutatásban résztvevő munkatársai / Researchers at the local chambers

Baranya Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara
Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Dunaújvárosi Kereskedelmi és Iparkamara
Fejér Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Győr-Moson-Sopron Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Hajdú-Bihar Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Heves megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Nagykanizsai Kereskedelmi és Iparkamara
Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Pest egyei Kereskedelmi és Iparkamara
Somogy Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Sopron városi Kereskedelmi és Iparkamara
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Ker. és Iparkamara
Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Vas Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Weller János, osztályvezető
Sipos Zsolt, gazdaságfejlesztési vezető
Dinók Mariann, külgazdasági és
EU-integrációs főmunkatárs
Koleszár Péter, szolgáltatási főelőadó
Andrási Zoltán, elemző
Bakosné Nagy Éva, közgazdasági referens
Barányi Albert, titkár
Dr. Ary Károlyné, gazdasági vezető
Kőváriné Vida Ildikó, kommunikációs
és koordinációs menedzser
Csajbók Ildikó, szolgáltatási vezető
Bánfi Sándor, főmunkatárs
Csajbók Tünde, gazdaságfejlesztési vezető
Dobiné Karászi Magdolna, informatikai munkatárs
Bucsák Péter, főtanácsos
Solti Károly, titkár
Nagné Illés Márta, irodavezető
Molnár Tibor, informatikai vezető
Kovács Andrea,
kereskedelem fejlesztési referens
Kocsi János, titkár
Mészáros Éva, PR és kommunikációs vezető
Schweitzerné Rendás Ágnes, EIC vezető
Németh Róber, gazdasági vezető
Somogyiné Csécsi Éva, főmunkatárs
Pliskó Józsefné, irodavezető

Kutatásszervező / Research associate: KRIZSÁNNÉ JUHÁSZ Rita

Adatelemzési munkák / Data analysis: SZABÓ Andrea

Technikai szerkesztés / Technical editing: TÓTH Ágnes

Az elemzést írta és szerkesztette /

The report written and edited by: SZABÓ Andrea, TÓTH István János

Kutatásvezető / Head of research: TÓTH István János

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemzési Intézet
Budapest, 2003. december
ISSN: 1589-3847
ISBN: 963 9008 72 9
Felelős kiadó: Tóth István János, ügyvezető igazgató
© MKIK GVI
Készült a Kopint-Datorg Rt. nyomdájában (1081 Bp. Csokonai u. 3.)

Cím: 1051 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 12.
Tel: 235-0584
Fax: 235-0713
e-mail: gvi@gvi.hu
Internet: <http://www.gvi.hu>

Vezetői összefoglaló / Executive Summary

1. Adatfelvétel. 2003 októberében az MKIK GVI a területi kamarák közreműködésével 1919 magyar céget kérdezett meg a vállalati konjunktúra vizsgálata során. A felvétel eredményeit – ugyanúgy, mint minden korábbi elemzésnél – a létszám szerint képzett cégcsoportoknak a GDP-hez való becsült hozzájárulása alapján súlyoztuk. Így a felvétel eredményeiben a GDP-hez nagyobb mértékben hozzájáruló cégek válaszai (a GDP-hez való hozzájárulásának megfelelő) nagyobb súllyal szerepelnek, mint a kisebb és az előbbi szempont szerint jelentéktelenebb cégeké.

2. Vállalati Bizalmi Index és Bizonytalansági Mutató. A 2003. áprilisi felvételhez képest némileg javultak a cégek üzleti helyzetéről és kilátásairól alkotott vélemények. A fontosabb jellemzők együttes alakulását tartalmazó mutató, a GVI Vállalati Bizalmi Index értéke nem romlott tovább (1. ábra). A több mutató súlyozott átlagaként képzett GVI Konjunktúra Mutatónál kismértékű javulás látható. Várakozásaikat a cégek jelentős bizonytalanság mellett alakítják ki, erre utal a várható üzleti helyzet alakulásában 2000 októberétől megfigyelhető nagymértékű ingadozás és a GVI Bizonytalansági Mutató magas értéke is. Pozitív tendenciára mutat, hogy e mutató értéke érezhetően csökkent a korábbi felvételhez képest (2. ábra).

3. Nem számíthatunk lényeges változásra sem a létszámbővítési szándék, sem pedig a vállalatok várható üzleti helyzetének alakulásában. Számottevően javult a cégek jelenlegi jövedelmezőségének megítélése, és a jövedelmezőség jövőbeni alakulására vonatkozó várakozások megegyeznek az előző félév eredményével. 2004 első félévében a korábbi évekhez képest a kapacitás kihasználás kedvezőbb alakulásával számolnak a válaszadók.

1. The survey. In October 2003, the HCIC Research Institute of Economics and Enterprises (MKIK GVI), in cooperation with regional chambers, interviewed 1919 Hungarian firms in the course of the survey. Similarly to all our earlier business surveys, after the firms were grouped on the basis of their headcount, results were weighted on the basis of the groups' assumed contribution to GDP. Accordingly, answers given by firms contributing to GDP to a greater extent represent a greater weight (corresponding to their contribution to GDP), than those of smaller firms that are less significant from the above-mentioned perspective.

2. Business Confidence Index and Business Uncertainty Indicator. Compared to the April 2003 survey, views on firms' business situation and prospects slightly improved. The value of GVI's Business Confidence Index, the indicator summarizing the aggregate trend of major business cycles indicators, have not deteriorated (Figure 1). The GVI Forecast Indicator does show a slight improvement and indicates a turning point. Firms formulate their expectations in a considerably uncertain climate. This is reflected in the major volatility of the forecasts since October 2000 and in the high value of GVI's Business Uncertainty Indicator (BUI). This indicator does suggest a positive change: the uncertainty has declined compared to the last survey (April 2003) levels. (Figure 2).

3. We do not expect a significant change in either the willingness to increase employment or the expected business situation of the firms. The current profitability of the firms has an improving tendency and the expectations on future profitability show a certain stability. Interviewed firms expect a more favorable capacity utilization in the first half of 2004 compared to previous years.

4. Foglalkoztatottság. Az előző félévben a vállalatok létszámbővítési szándékai nem változtak számottevően a 2003. októberi felmérés alapján. Továbbra is több cég fontolgatja a létszám csökkenését (29%), mint növelését (17,9%). A 250 főnél többet foglalkoztató cégekre a létszámbővítés lassulása jellemző. A nagyvállalatoknál tapasztalható rendkívül kedvezőtlen várakozások miatt az egyenleg értéke tovább csökkent és megközelíti az eddigi legmélyebb szintet.

5. Beruházások. Az elmúlt évhez képest tovább csökkent a beruházásokat növelő cégek aránya. Nőtt azon cégeknek az aránya is (14,2%-ról 17,1%-ra), amelyek a következő félévben nem terveznek beruházást. Az elmúlt négy felvétel alapján azonban nem található számottevő változás a vállalatok beruházási aktivitásában. Kissé magasabb a beruházásokat növelni, mint csökkenteni szándékozó cégek aránya.

6. Az összes beruházás a következő hat hónapban (2004 első felében) várhatóan Dél-Dunántúlon és Közép-Dunántúlon nő az átlagosnál nagyobb arányban. Az összes beruházás egyértelmű növekedését tapasztalhatjuk a vállalati méret növekedésével.

7. Belföldi- és exportértékesítés. A belföldi és az export értékesítés volumenének a csökkenő tendenciája is megfordult a 2003. októberi felvétel eredményei alapján. A belföldi értékesítés egyenlege ismét pozitív értéket vesz fel (10,3 pont). A belföldi értékesítés növekedése azon cégekre volt leginkább jellemző, amelyek nem exportálnak, náluk az átlagosnál (40,9%) 4,8 százalékponttal volt magasabb a belföldi értékesítés növekedését említő vállalatok aránya. A többségi külföldi tulajdonban lévő cégek 23,9%-ánál csökkent és 41,8%-ánál nőtt a belföldi értékesítésből származó árbevétel.

8. Rendelésállomány. A megrendelések volumene várhatóan a vállalatok 33,3%-ánál fog nőni és 18%-ánál csökkeni a következő

4. Employment. In the past 6 months, firms' willingness to increase employment did not change considerably based on the October 2003 survey. More firms are contemplating to reduce (29%) rather than increase (17.9%) their headcount. Large firms with more than 250 employees plan to reduce the rate of increase in employment. Because of the extremely unfavorable expectations of the large firms, the value of the balance further decreased, and got close to its lowest value so far.

5. Investments. Compared to the previous year, the proportion of firms increasing their investments has further decreased. The proportion of those firm which do not plan to invest in the next 6 months also increased (from 14.2 to 17.1 percent). However, on the basis of the past four surveys, there is no evidence of considerable change in the investment activity of firms. The proportion of firms planning to increase rather than decrease investments is growing slightly.

6. Total investment is likely to increase at a rate above the average level in West and South Trans-Danubia (in the first half of 2004). Total investment is clearly rising with firm size.

7. Domestic and export sales. According to the October 2003 survey, the tendency for the volume of domestic sales and export sales volume to decrease took a new turn. The domestic sales balance is again positive (10.3 points). The increase in domestic sales was most characteristic of firms which do not export: their increase in domestic sales was 4.8 percentage points higher than average (40.9%). Among firms in foreign majority ownership, 23.9% reported a decrease and 41.8% reported an increase in revenues from domestic sales.

8. Order-books. In the next six months, the order-books is expected to increase at 33.3% and decrease at 18% of the firms. The total

hat hónapban. Az előző félévhez képest az összes megrendelés, és a belföldi megrendelés alakulását mutató egyenleg kis mértékben csökkent, miközben az exportértékesítési előrejelzések változatlanságot mutatnak. A megrendelések növekedéséről beszámoló vállalatok aránya egyértelműen növekszik a vállalat méretével. A többségi külföldi tulajdonban lévő cégek körében az átlagosnál lényegesen kevesebben várják a megrendelések volumenének csökkenését.

9. Kapacitások. A vállalatok átlagos kapacitáskihasználtsága mindössze néhány százalékkal ingadozik 1999 júniusa óta. Az átlagos kapacitáskihasználtság a felmérés szerint jelenleg 77,6%, ami számottevő javulást jelent. A legmagasabb az iparban és az építőiparban, legalacsonyabb pedig az idegenforgalomban. A nagyobb cégek körében magasabb, a kisebbeknél pedig alacsonyabb. A külföldi tulajdonban lévő cégek körében átlagosan 85,7%, a tisztán magyar magántulajdonban lévőknél pedig 77,4%. Ahol a kibocsátás több mint 2/3-a exportra kerül, ott 84,5%, ahol pedig csak belföldre szállítanak, ott átlagosan 76,6% a kapacitások kihasználtsága.

10. Árak. Az eredmények az export árak és a belföldi termelői árak ütemének a növekedését jelzik előre a következő hat hónapban. Az export értékesítési árakat várhatóan a vállalatok 15,2 százaléka fogja növelni a következő félévben és mindössze 6,5 százaléka csökkenteni. A belföldi termelői árak várhatóan növekvő ütemben fognak nőni a következő hat hónapban. Az októberi felvétel eredményei alapján megváltozik az eddigi tendencia: a 2001 októberében kezdődő és azóta folytatódó csökkenő ütemű árnövekedés helyett nőni fog a belföldi termelői árak növekedési üteme.

11. Üzleti helyzet és jövedelmezőség. A cégek a korábbiaknál kedvezőbben nyilatkoztak a jelenlegi jövedelmezőségük szintjéről: az egyenlegmutató 10,7 százalékponttal nőtt a legutolsó felvétel óta. A jövedelmezőségi várakozásokban azonban

orders and the balance measuring domestic orders decreased slightly compared to the previous semester, while forecasts of export orders did not show any sign of change. The proportion of firms reporting an increase in orders clearly rises with firm size. Among firms in majority foreign ownership, the proportion of firms expecting an increase in their order-books is significantly lower than the average.

9. Capacity utilization. The average capacity utilization of companies has been fluctuating by only a few percent since June 1999. According to the survey, average capacity utilization is currently at 77.6%, which represents a significant improvement. The expected variation in capacity utilization is highest in manufacturing and construction. It is higher for larger companies and lower for smaller ones. Among firms in foreign majority ownership it is 85.7%, while among those in private domestic ownership, it is 77.4% on average. For firms whose export share of output exceeds 2/3, capacity leveraging is 84.5%, and for firms which only supply the domestic market, it is 76.6%.

10. Prices. The results predict an increase in both domestic and foreign producer prices in the coming 6 months. 15.2% of firms expect to increase export sales prices, and only 6.5% of them expect a decrease. Domestic producer prices are expected to increase at an increasing rate in the next 6 months. According to the October survey, the tendency of last years will be overturned: in contrast to the decreasing rate of price increase experienced since October 2001, domestic producer prices will be increasing at an increasing rate.

11. Business climate and profitability. Interviewed firms reported the current business situation to be more favorable. Compared to the April 2003 survey, the balance improved a 10.7 percentage point. The firms report good current profitability.

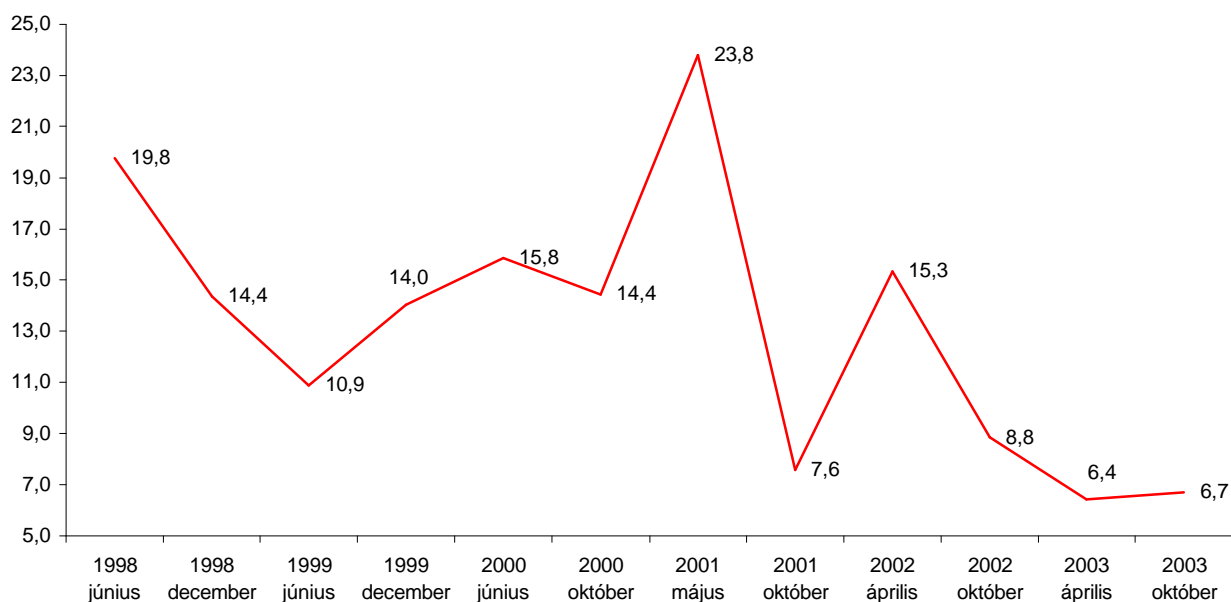
nem figyelhető meg jelentős változás. A jelenlegi jövedelmezőségről alkotott vélemény szignifikánsan kedvezőbb a többségében külföldi tulajdonban lévő vállalatoknál (37,3%).

12. A következő hat hónap várt üzleti helyzetére vonatkozó kilátások kedvezőbbek a 2001 októberében tapasztalható mélypontnál, és változatlanok az előző felméréshez képest. A vállalatok 27%-a számít az üzleti helyzete javulására, további 56%-uk a helyzet változatlanságát jelezte előre. Mindössze 16,9%-uk számít a jelenleginél rosszabb kilátásokra. Ezek az eredmények nem jelentenek számottevő eltérést a fél évvel ezelőtti állapothoz képest.

However, we do not find a change in expectations regarding profitability. The firms in foreign majority ownership reported significantly more favorable (37.3%) their current profitability.

12. Expectations regarding the business situation in the next 6 months are more favorable than their lowest value in October 2001, and are unchanged compared to the previous survey. 27% of firms expect an improvement in their business situation, and 56% reported no change. Only 16.9% expect a less favorable situation. These results do not show a significant difference relative to previous half year.

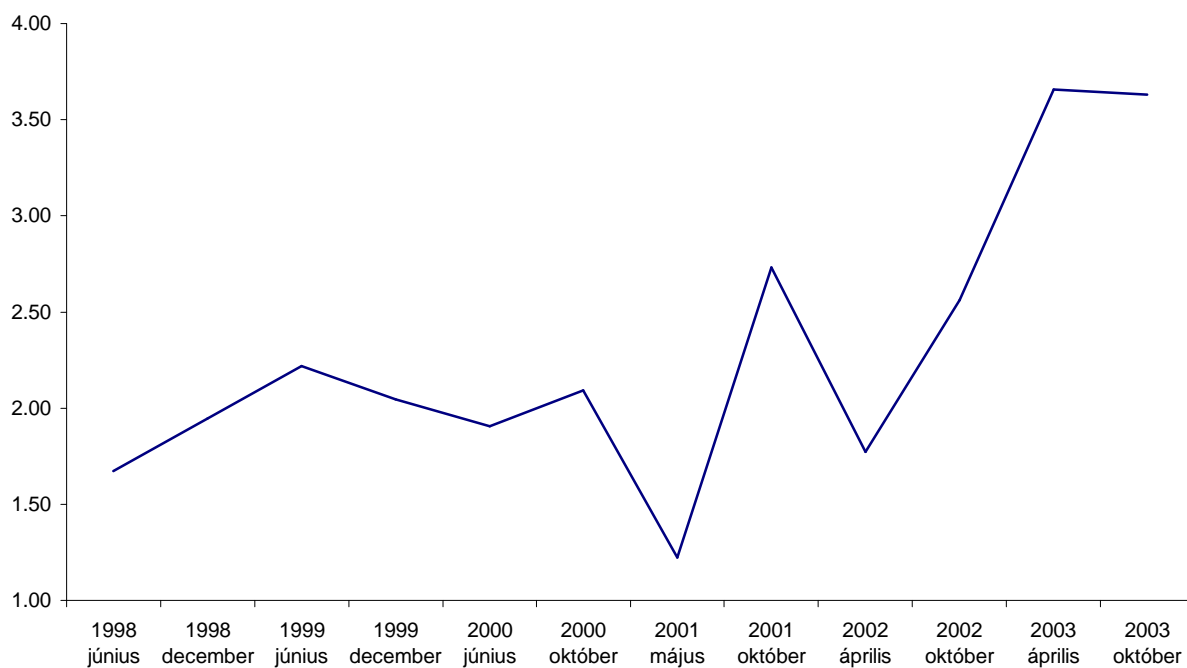
1. ábra: A GVI Vállalati Bizalmi Index alakulása¹, egyenleg, 1998-2003 / Figure 1: GVI's Business Confidence Index² (BCI), balance statistics, 1998-2003

Egyenleg: 'jó/javult/javulni fog' válaszok aránya mínusz a 'rossz/romlott/romlani fog' válaszok aránya.
 Balance statistics: the ratio of 'good/improved/expected to improve' responses minus the ratio of 'bad/deteriorated/expected to deteriorate' responses.

¹ A bizalmi index számításának a módját lásd a 2. Mellékletben. / For calculation of the Business Confidence Index see Annex 2.

2. ábra: A GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (VBM) alakulása, 1998-2003 / Figure 2: GVI's Business Uncertainty Indicator (BUI) 1998-2003

Vállalati Bizalmatlansági Mutató: a Konjunktúra Mutató szórása / Konjunktúra Mutató
Business Uncertainty Indicator: standard deviation of Business Forecast Indicator / Business Forecast Indicator

Tartalom / Contents

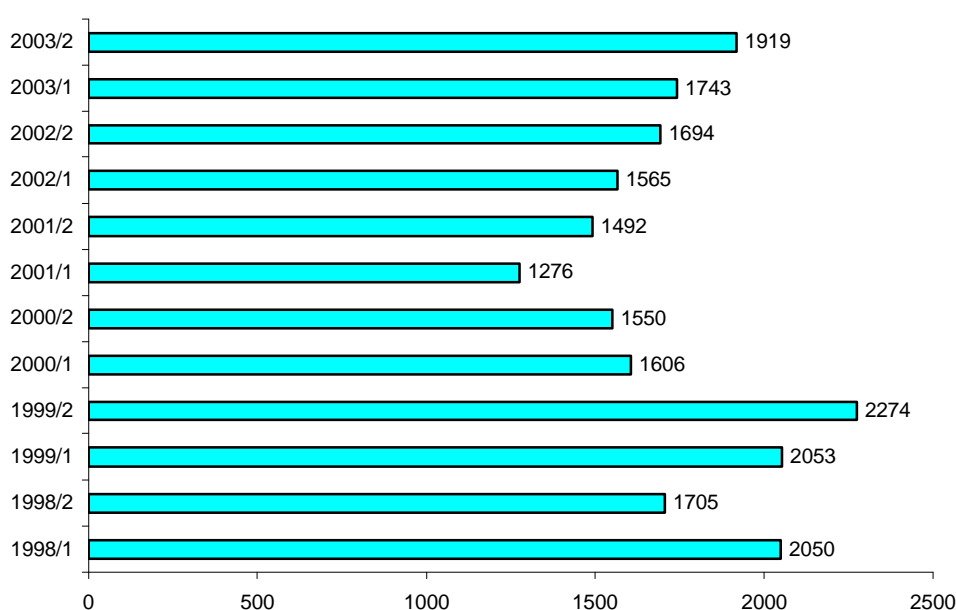
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ / EXECUTIVE SUMMARY	3
1. A FELVÉTELÉRŐL / THE SURVEY	11
2. EREDMÉNYEK / RESULTS	19
2.1. FOGLALKOZTATOTTSÁG / EMPLOYMENT	19
2.2. BERUHÁZÁSOK / INVESTMENTS	22
2.3. ÉRTÉKESÍTÉS / SALES	29
2.4. RENDELÉSÁLLOMÁNY / ORDER-BOOKS	36
2.5. KAPACITÁSHASZNÁLTÁSÁG / CAPACITY UTILIZATION	42
2.6. ÁRAK / PRICES	46
2.7. JÖVEDELMEZŐSÉG / COMPANY PERFORMANCE	49
2.8. ÜZLETI HELYZET / BUSINESS SITUATION	52
2.9. KOMPOZIT KONJUNKTÚRA INDEXEK / SYNTHETIC BUSINESS SURVEY INDEXES	57
MELLÉKLETEK / ANNEX	63
M1. A TERÜLETI KAMARÁK ÁLTAL MEGKERESETT CÉGEK SZÁMA	64
M2. AZ ELEMZÉSBEN HASZNÁLT MUTATÓK DEFINÍCIÓJA	65
<i>Egyenleg</i>	65
<i>Korrigált egyenleg</i>	65
<i>GVI Vállalati Bizalmi Index (GVI VBI)</i>	66
<i>GVI Konjunktúra Mutató (GVI KM)</i>	67
<i>GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (GVI VBM)</i>	67
M3. FONTOSABB VIZSGÁLT MUTATÓK EGYENLEGÉNEK ALAKULÁSA 1998-2003, %	68
M3.1.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozatlan adatok), 1998-2003	68
M3.2.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozott adatok), 1998-2003	68
M3.3.: Az egyéb mutatók alakulása, 1998-2003	69
M4. A FELMÉRÉS KÉRDŐÍVE	70

1. A felvételről / The survey

2003 októberében az MKIK GVI a területi kamarák közreműködésével, több mint 15000 céget keresett meg a félévente ismétlődő vállalati konjunktúra vizsgálata során. A megkeresett cégek közül 1919 magyar cég töltötte ki a kérdőívet, a vizsgálat ennyi cég válaszain alapul. A kérdőívet kitöltő cégek száma magyarországi viszonylatban nagyon magas: az 1998 júniusában kezdődő felvételek során 1250 és 2250 között volt a felvétel kérdőívét kitöltő cégek száma (1.1. ábra). Ez a magas esetszám lehetővé teszi egyfelől a kapott eredmények közötti összefüggések mélyebb elemzését, másfelől – egyedülként a magyar konjunktúra vizsgálatok között – az üzleti konjunktúra regionális metszetének megfigyelését. A MKIK GVI konjunktúra vizsgálata része az *Eurochambres* 1997. óta évente sorra kerülő európai konjunktúra vizsgálatának.³

A felmérés eredményeit a továbbiakban a vállalatok öt jellemzőjével (nagyság; ágazat; külföldi tulajdonos szerepe; export aránya az összes árbevételben belül; és regionális összetétel) összefüggésben fogjuk vizsgálni. Az elemzésben kizárólag a statisztikailag szignifikáns összefüggéseket ismertetjük és elemezzük. A következőkben a minta összetételét tekintjük át a fenti jellemzők szerint.

1.1. ábra: Az adatfelvételekben a válaszadó cégek száma 1998-2003

³ Az európai konjunktúra vizsgálatban 24 európai ország (EU tagok és csatlakozásra várók) 108 régiója vesz részt és a válaszadó cégek száma több, mint 100.000. A vizsgálat eredményeit lásd a <http://www.eurochambres.be> Internet címen.

A vállalati méretet a foglalkoztatottak létszámával mérjük. A mintába került vállalatok létszám szerinti megoszlása nem különbözik számottevően az egyes felmérések között (1.1. táblázat). Minden felvételnél, így a 2003. októberi felmérésnél is, a mintában a sokasági arányuknál kisebb súllyal vannak jelen a 10 fő alatti vállalatok és nagyobb az ennél több foglalkoztatottal rendelkező cégek (1.2. ábra). A 250 fő feletti vállalatok a társas vállalkozások körében ténylegesen 0,5 százalékos arányban találhatók meg, a mintabeli arányuk ezzel szemben 5,2 százalék. Hasonló különbségek figyelhetők meg az 50 és 249 fő közötti vállalatok esetében is, ahol a mintabeli előfordulásuk 16,1 százalék, a tényleges 2,3 százalékkal szemben. A mikro-vállalkozások kisebb súlya szintén számottevő. A tényleges 86,5 % helyett 50,7 %-ot képviselnek a mintában.

A tényleges és a mintabeli cégek foglalkoztatottai számából adódó különbségek nem okoznak torzítást az eredmények értelmezésekor. A nagyobb cégek meghatározó szerepe lehetővé teszi, hogy releváns információkhoz jussunk a gazdaság (a versenyszektor) egészének várható helyzetéről, mivel a nagyobb cégek gazdasági súlya a GDP termelésében, vagy a foglalkoztatásban játszott szerepe jelentősebb, mint az összes cégen belüli számarányuk. Egy cégméret szerint arányos minta nem is vezethet el a vállalati szektor üzleti helyzetének és várakozásainak felméréséhez és a várható reál-gazdasági folyamatok feltárásához.

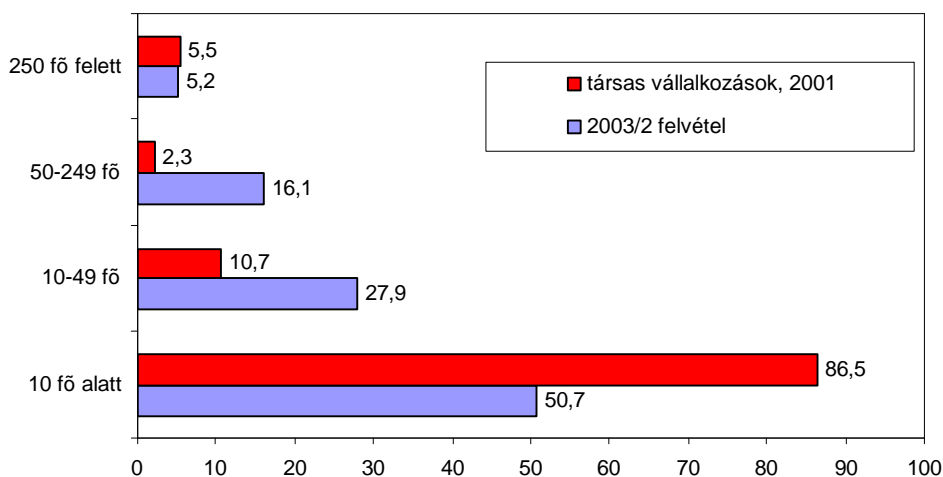
Ebből a szempontból az MKIK GVI mintája középutas: számarányuknál nagyobb súllyal szerepelnek benne a nagyobb cégek, de korántsem akkora aránnyal, amekkora szereppel a foglalkoztatottságban, vagy a GDP termelésében rendelkeznek (1.2. táblázat).

1.1.táblázat: A minta megoszlása a foglalkoztatottak száma alapján, súlyozatlan adatok 1998-2003, %

Felvételek	10 fő alatt	10-49 fő	50-249 fő	250 fő felett	Összesen	N
1998/1	47,4	26,5	17,7	8,4	100,0	1788
1998/2	35,3	33,1	22,1	9,4	100,0	1527
1999/1	35,5	34,8	21,0	8,7	100,0	1980
1999/2	43,2	28,5	20,0	8,3	100,0	2185
2000/1	42,9	30,2	18,0	8,8	100,0	1554
2000/2	43,1	31,6	16,8	8,5	100,0	1484
2001/1	50,9	29,6	13,8	5,6	100,0	1235
2001/2	44,1	31,4	17,1	7,3	100,0	1417
2002/1	44,1	32,8	16,7	6,4	100,0	1507
2002/2	49,1	29,7	15,7	5,5	100,0	1581
2003/1	52,9	27,8	13,9	5,5	100,0	1653
2003/2	50,7	27,9	16,1	5,2	100,0	1803
Felvételek összesen	44,8	30,3	17,6	7,4	100,0	19714

Egy adott vállalatcsoportnak a GDP-hez való becsült hozzájárulása megfelelő mércéje annak, hogy a vállalatcsoport mekkora szerepet játszik az üzleti szféra teljesítményében. Ha az eredeti adatokat ehhez közeli súlyokkal súlyozzuk, akkor az üzleti helyzetről, illetve annak változásáról adott vállalati válaszokat aszerint vesszük figyelembe, hogy az adott vállalatcsoport – amelybe a válaszadó cég tartozik – mekkora jelentőséggel bír a hozzáadott érték termelésében. Így közelebb jutunk ahhoz, hogy a vállalati szektor egészének várható üzleti helyzetét pontosan becsüljük. Ezért az októberi felvétel eredményeit ugyanúgy, mint a korábbi vizsgálatokét is, a létszám szerint képzett cégcsoportoknak a GDP-hez való becsült hozzájárulását figyelembe véve súlyoztuk. Ezzel a GVI vállalati konjunktúra felvételeinek eredményeit ismertető korábbi elemzések útját követjük. A 2. fejezetben csak ezeket a súlyozott eredményeket közöljük.

1.2. ábra: A mintában szereplő cégek és a magyarországi társas vállalkozások megoszlása létszám-kategóriák szerint, súlyozatlan adatok, 2003. október (%), N=1803

társas vállalkozások – 2001: adatok forrása: Magyar Statisztikai Zsebkönyv – 2001, 168. oldal alapján.

1.2. táblázat: A minta megoszlása létszám-kategóriák és a társas vállalkozások megoszlása az összes foglalkoztatott és a megtermelt GDP súlya szerint 2003 (%)

	10 fő alatt	10-49 fő	50-249 fő	250 fő felett	Összesen
A minta cégeinek megoszlása	50,7	27,9	16,1	5,2	100,0
A társas vállalkozások megoszlása az egyes cégcsoportokban foglalkoztatottaknak az összes foglalkoztatotton belüli aránya szerint ⁽¹⁾	38,5	13,8	15,1	32,6	100,0
A társas vállalkozások megoszlása az egyes cégcsoportokban megtermelt GDP-nek az összes GDP-n belüli aránya szerint ⁽¹⁾	10,5	8,7	16,5	64,3	100,0
Az elemzés során alkalmazott súly	14	14	21	51	100

(1): Forrás: A kis- és középvállalkozások helyzete – Éves jelentés 2002, Magyar Gazdaságelemző Intézet, 94. és 101. oldal.

A felvételben 31,3 százalékot képviseltek az ipari, 9,6 százalékot az építőipari, 21,8 százalékot a kereskedelmi, és 25,3 százalékot a szolgáltatási szektorokba tartozó cégek. Az ipar aránya minden felmérés esetében magasabb arányban szerepel a tényleges aránynál; 2003 áprilisában mintegy 18 százalékponttal haladta meg a tényleges arányt (13,3%). A szolgáltatások (üzleti, pénzügyi és humán szolgáltatások együttesen) területén működő vállalatok aránya a jelenlegi mintában alacsonyabb (25,3%), mint a tényleges előfordulási arányuk (39,5%). Az előző évekhez képest a 2003 októberi felmérésben részt vevő vállalatok ágazati eloszlása nem tér el számottevően az előző évek felméréseitől (1.3. táblázat).

1.3. táblázat: A minta megoszlása ágazatok szerint, súlyozatlan adatok, 1998-2003 (%)

Felvétel ideje	Ipar	Építőipar	Kereskedelem	Idegen-forgalom	Szállítás	Szolgáltatás	Összesen	N
1998/1	22,9	6,2	30,2	8,3	10,8	21,5	100,0	2050
1998/2	30,4	7,4	26,5	6,9	8,1	20,7	100,0	1705
1999/1	32,2	8,6	27,4	6,2	7,0	18,7	100,0	2053
1999/2	30,0	7,6	29,0	6,7	7,6	19,2	100,0	2274
2000/1	31,4	11,0	27,8	5,6	6,1	18,1	100,0	1606
2000/2	31,1	8,9	25,5	6,7	5,5	22,3	100,0	1550
2001/1	29,4	10,3	25,7	6,0	7,9	20,7	100,0	1247
2001/2	32,8	10,3	23,4	6,7	4,5	22,3	100,0	1416
2002/1	34,7	10,4	22,9	6,5	5,8	19,7	100,0	1550
2002/2	31,8	10,7	22,7	4,5	4,7	25,6	100,0	1666
2003/1	30,0	11,8	22,8	5,0	5,7	24,7	100,0	1685
2003/2	31,3	9,6	21,8	6,6	5,4	25,3	100,0	1823
Összes felvétel	30,5	9,2	25,7	6,4	6,7	21,5	100,0	20625
Társas vállalkozások ⁽¹⁾	13,3	9,6	29,2	4,5	3,9	39,5	100,0	337870

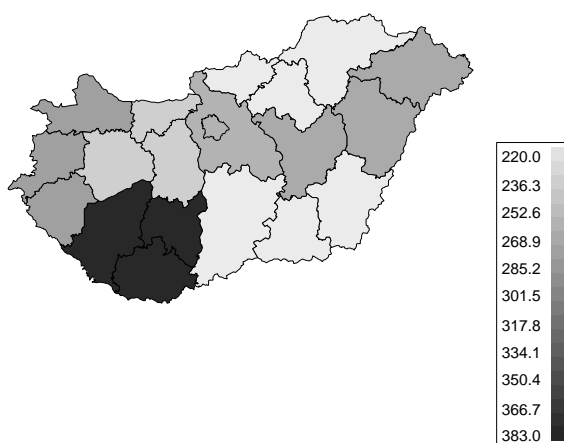
(1): Forrás: saját számítás a Magyar Statisztikai Zsebkönyv - 2001, 168. oldala alapján

1.4. táblázat: A minta megoszlása régiók szerint, súlyozatlan adatok, 1998-2003 (%)

felvételek	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen	N
1998/1	23,1	14,1	26,9	5,2	7,3	8,6	14,9	100,0	2050
1998/2	28,0	11,3	20,2	10,0	12,9	6,9	10,7	100,0	1705
1999/1	20,4	14,1	22,4	16,4	9,3	9,9	7,6	100,0	2053
1999/2	19,2	24,6	13,5	13,0	8,7	11,7	9,3	100,0	2274
2000/1	24,5	20,2	10,2	18,2	9,0	10,0	7,9	100,0	1606
2000/2	18,7	17,9	14,1	22,9	7,5	14,3	4,6	100,0	1550
2001/1	18,6	20,7	4,2	25,9	15,4	8,7	6,5	100,0	1276
2001/2	14,9	18,2	11,9	23,4	8,7	14,3	8,6	100,0	1492
2002/1	13,7	16,9	10,0	21,9	10,8	15,7	11,0	100,0	1565
2002/2	17,1	13,8	8,9	18,2	12,3	16,1	13,6	100,0	1694
2003/1	19,4	13,5	12,6	20,7	12,2	13,1	8,5	100,0	1743
2003/2	14,3	13,0	15,0	20,0	11,5	14,6	11,7	100,0	1919
Felvételek összesen	19,4	16,5	14,8	17,3	10,3	11,9	9,7	100,0	20927

A létszám és az ágazat után a harmadik változó, amelynek segítségével magyarázni fogjuk az eredményeket a cégek regionális eloszlása (lásd az 1.4. táblázatot). A mintában a dél-dunántúli cégek szerepelnek legnagyobb arányban (20,0%), őket követik a nyugat-dunántúliak (15,0%) és az észak-alföldiek (14,6%). A 2003. októberi mintában a dél-alföldi cégek súlya némileg nőtt, miközben csökkent a közép-magyarországi cégek aránya.

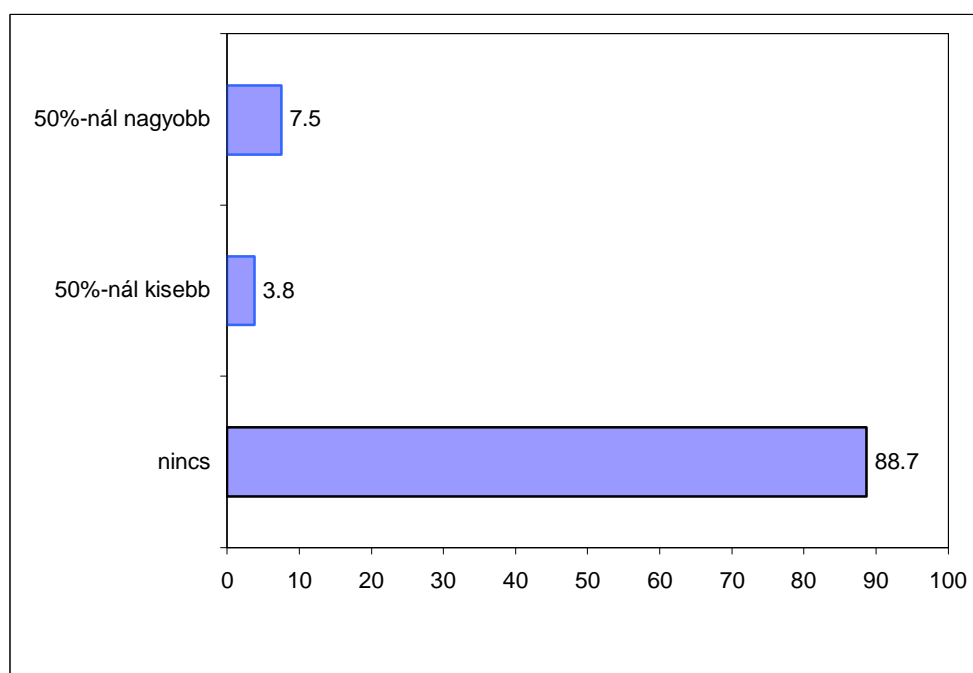
1.3. Ábra: A válaszadó cégek száma régióként a 2003. októberi felvételen, N=1919

A mintában legnagyobb aránnyal a többségében belföldi tulajdonban lévő cégek szerepelnek (1.4. ábra). A tisztán belföldi tulajdonúak aránya a mintában 88,7%, amely 1,3 százalékponttal csökkent az elmúlt felvételhez képest. Az átlagosnál nagyobb arányban fordulnak elő a belföldi tulajdonú vállalatok az Észak-Alföldön (91,4%), a kisebb, különösen a tíz főnél kevesebb foglalkoztatottakkal rendelkező vállalatok között (96,7%), és a szolgáltató vállalatok között (94,8%). Az átlagosnál magasabb a külföldi tulajdonú vállalatok aránya az iparban (17,3%).

Az elemzés során megfigyelt ötödik vállalati jellemző az export aránya az összes árbevételben. A cégek mintegy 58%-a nem exportál, 22,5%-uknál az export nem éri el az összes árbevétel harmadát, 9,7%-uknál 1/3-2/3 közötti súlyt képvisel és 9,6%-nál az forgalom több mint 2/3-a kerül exportra (lásd a 1.5. táblázatot). A 2003. októberi felvételnél az előző felvételhez képest tovább csökkent azoknak a vállalatoknak az aránya, akik nem exportáltak.

1.4. ábra: A külföldi tulajdon aránya a felmért vállalatok körében, súlyozatlan adatok, 2003. október, N=1332

1.5. táblázat: A minta megoszlása az export összes forgalmon belüli aránya szerint, súlyozatlan adatok, 1999-2003 (%)

Felvételek	Nincs export	x-32%	33-66%	67-x %	Összesen	N
1999/1	76,2	11,4	4,9	7,5	100,0	2053
1999/2	78,1	12,7	3,7	5,5	100,0	2274
2000/1	79,1	11,0	4,4	5,5	100,0	1606
2000/2	79,3	9,4	4,7	6,6	100,0	1550
2001/1	79,1	11,1	4,3	5,6	100,0	1276
2001/2	76,0	11,9	5,0	7,0	100,0	1492
2002/1	77,5	11,4	4,2	6,9	100,0	1565
2002/2	75,7	13,5	4,3	6,6	100,0	1694
2003/1	63,3	18,3	8,9	9,5	100,0	1025
2003/2	58,2	22,5	9,7	9,6	100,0	1119
Felvételek összesen	75,2	12,8	5,1	6,8	100,0	15654

Az eredmények értelmezésénél figyelembe kell venni, hogy a fenti magyarázó változók szignifikánsan és néhol elég erősen összefüggenek egymással. Leginkább az export aránya és a külföldi tulajdon súlya, valamint az utóbbi és a vállalat mérete, valamint az export arány és az ágazat, és területi elhelyezkedés és az ágazat között található erősebb szignifikáns kapcsolat (lásd az 1.6. táblázatot).

1.6. táblázat: A magyarázó változók közötti asszociációk a 1998-2003 közötti felvételekben *

	Külföldi tulajdon	Gazdasági ág	Régió	Létszám
Export arány	0,540⁽¹⁾	0,320⁽²⁾	0,129⁽²⁾	0,480⁽¹⁾
N	12708	16089	16259	15630
Külföldi tulajdon		0,250⁽²⁾	0,068⁽²⁾	0,526⁽¹⁾
N		15362	15534	15117
Gazdasági ág			0,095⁽²⁾	0,302⁽²⁾
N			20723	19540
Régió				0,141⁽²⁾
N				19723

*: szignifikáns kapcsolatok 1%-os szinten

(1) gamma (mindkét változó ordinális mérési szintű); -1 ? ? ? 1

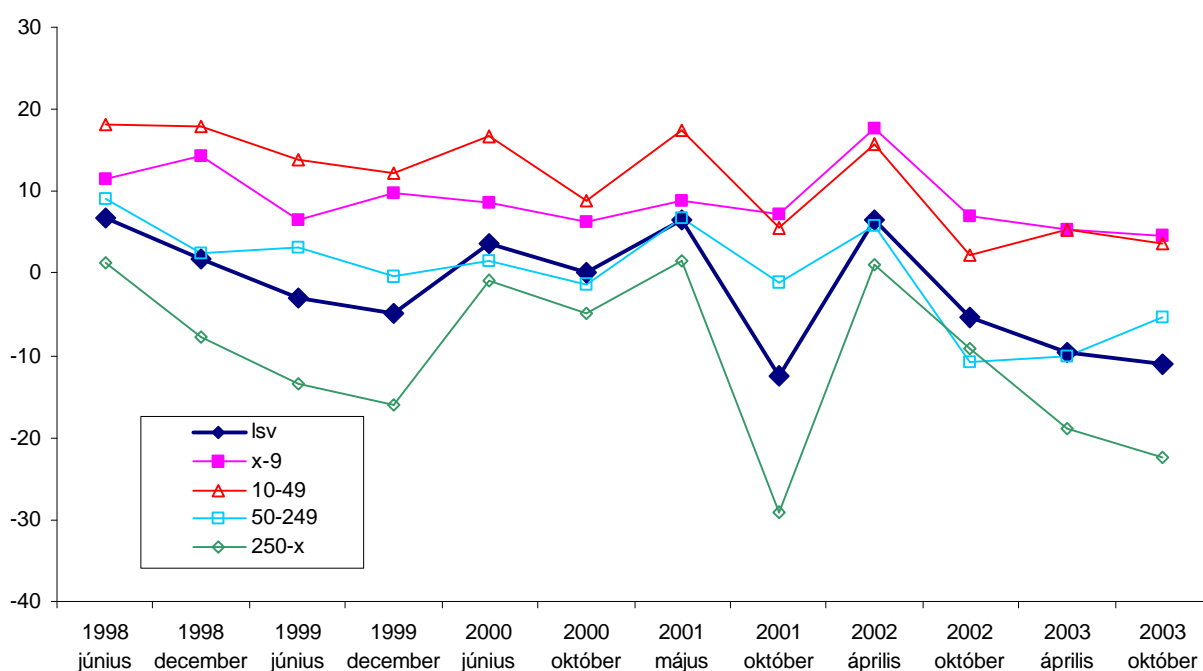
(2) Cramer féle V (az egyik változó nominális mérési szintű); 0 ? V ? 1

2. Eredmények / Results

2.1. Foglalkoztatottság / Employment

Az előző félévben a vállalatok létszámbővítési szándékai nem változtak számottevően a 2003. októberi felmérés alapján. Továbbra is több cég fontolgatja a létszám csökkenését (29%), mint növelését (17,9%). A 250 főnél többet foglalkoztató cégekre jellemző leginkább a létszám csökkentésének szándéka: a nagyvállalatoknál az átlagosnál 12,5 százalékponttal több (41,5%) vállalat jelezte a létszám várható csökkenését. A nagyvállalatoknál tapasztalható rendkívül kedvezőtlen várakozások miatt az egyenleg értéke tovább csökkent és megközelíti az eddigi legmélyebb szintet (lásd a 2.1.1. ábrát).

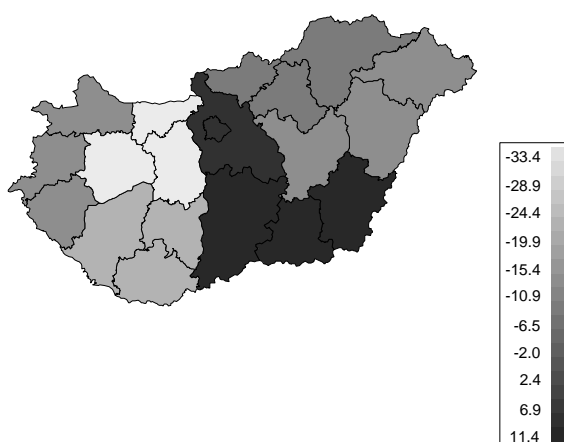
2.1.1. ábra: A létszám várható alakulása a következő fél évben a vállalkozások nagysága szerint, egyenleg⁴, 1998-2003

Isv: a létszám várható alakulása a cégnél a következő hat hónapban

⁴ A GVI konjunktúra felvételeinek 1998-2002 közötti elemzéseiben *relatív index*-nek hívtuk ezt. A magyar irodalomban a „szaldó”, az „egyenleg statisztika”, és az „egyenleg” megnevezés is használatos. Továbbiakban az angol szakirodalomban elterjedt (*balance statistics*) nyomán egyszerűen *egyenleg*-nek nevezzük a szóban forgó mutatót. Számításának módját lásd a 2. Mellékletben.

2.1.2. ábra: A vállalatok várható létszáma, egyenleg, 2003. október, N=1866

A számított egyenleg mutató a kereskedelmi vállalatok között a legmagasabb (4,4%). Továbbá, a mutató minden más esetben negatív értékű lesz. Ez azt jelenti, hogy a vállalatok nagyobb mértékben kívánják csökkenteni a foglalkoztatottaik létszámát, mint növelni azt. A létszámcsökkentést tervező cégek aránya a szállítási, az ipari, és az építőipari vállalatok körében a legmagasabb (2.1.1. táblázat). Az építőipari vállalatok 32,2 százaléka tervezi a létszám csökkentését és 16,1 százalékuk a növelését, vagyis kétszer annyi vállalat fontolgat elbocsátást, mint létszám bővítést. Az idegenforgalmi vállalatok között továbbra is megfigyelhető a szezonális hatás: az év második felében minden esetben jelentős a létszámcsökkentést tervező vállalatok aránya.

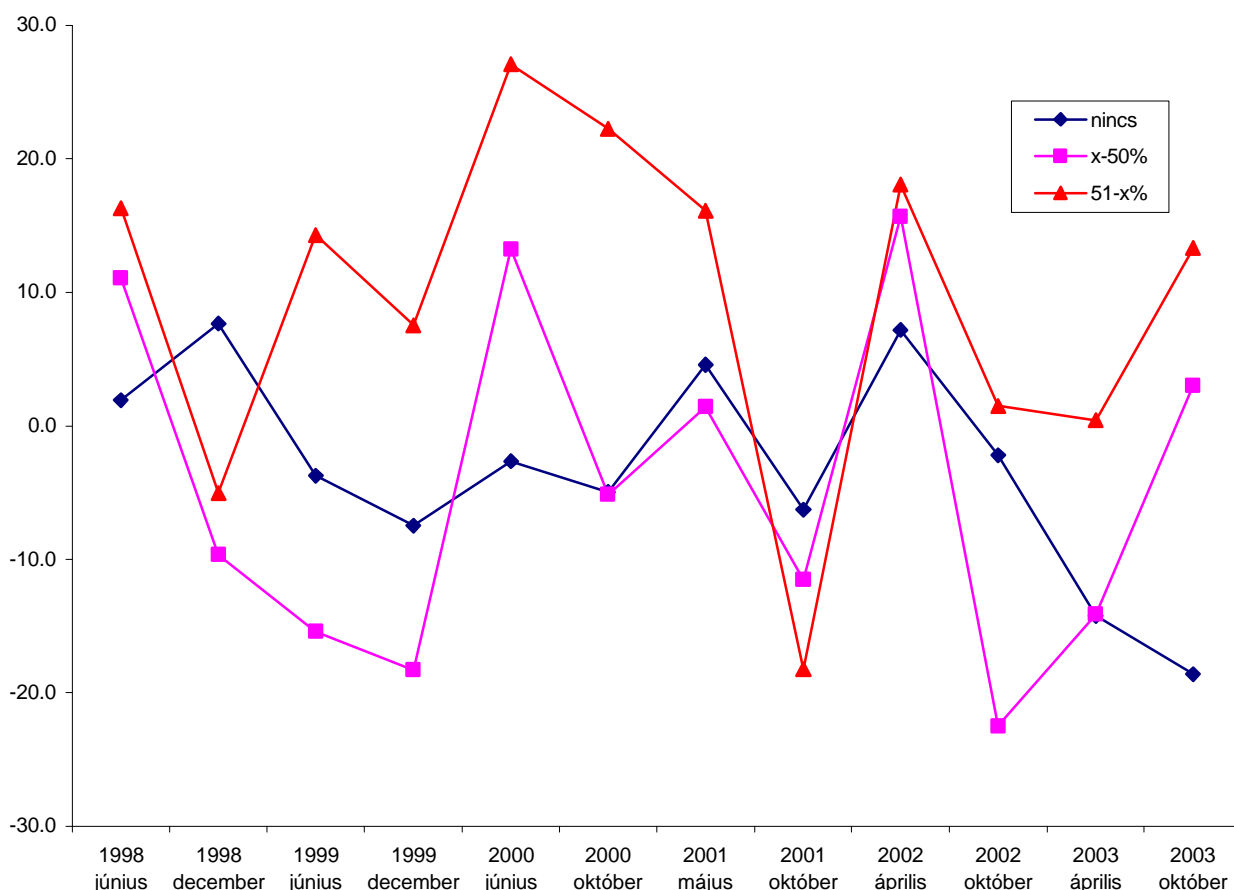
2.1.1. táblázat: A létszám várható alakulása a következő hat hónapban, 2003. október, N=1800

Gazdasági ág	Nő	Nem változik	Csökken	Összesen
Ipar	21,6	45,2	33,2	100
Építőipar	16,1	51,7	32,2	100
Kereskedelem	18,8	66,8	14,4	100
Idegenforgalom	13,2	69,8	17,0	100
Szállítás	10,3	55,1	34,6	100
Szolgáltatás	13,3	66,9	19,8	100

A vállalatok méretével párhuzamosan növekszik a létszámcsökkentést tervező vállalatok aránya. Láthattuk, hogy a nagyvállalatok az előző évekhez képest növekvő arányban tervezik foglalkoztatottaik számának csökkenését. Ezt a vállalatok visszafogottabb értékesítési várakozásaikkal magyarázhatjuk; továbbá azzal is összefügg, hogy a meglévő kapacitások kihasználtságát a nagyvállalatok kívánják a legnagyobb mértékben javítani a következő félévben.

Az export összes eladáson belüli részarányának növekedésével nem változik párhuzamosan az elbocsátást tervező cégek aránya. A 67 százaléknál többet exportáló vállalatok létszámcsökkentési szándékai is mindössze átlagos értéket mutatnak, és további különbségek sem figyelhetők meg a vállalatok között az export arány alapján. A dél-alföldi régióban található vállalatok az átlagosnál nagyobb mértékben kívánják bővíteni a foglalkoztatásukat (32,4%), miközben a dunántúli térségekben a létszámcsökkentést tervező cégek vannak nagyobb arányban (Nyugat-Dunántúl: 29,0% és Közép-Dunántúl: 40,2%) (2.1.2. ábra). A külföldi tulajdon arányának növekedésével az előző felvételnél tapasztaltakhoz hasonlóan együtt nő a létszám bővítést tervező vállalatok aránya is: a tisztán belföldi tulajdonú vállalatoknál ez az arány mindössze 13,7%, miközben a többségi külföldi tulajdonú vállalatoknál 39,6% (2.1.3. ábra).

2.1.3. ábra: A létszám várható alakulása a következő fél évben a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg értéke, 1998-2003

2.2. Beruházások / Investments

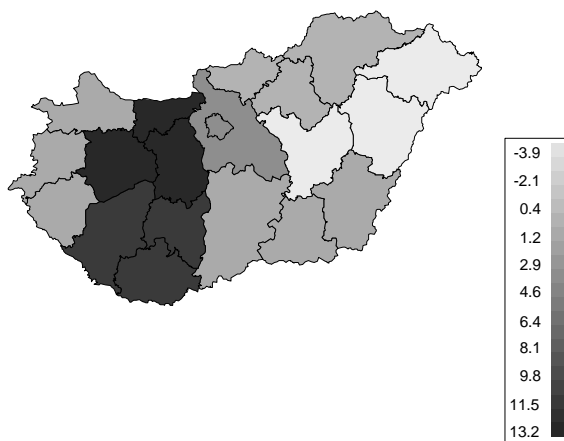
Az elmúlt évhez képest tovább csökkent a beruházásokat növelő cégek aránya (2.2.1 táblázat) és nőtt azon cégeknek az aránya (14,2%-ról 17,1%-ra), amelyek a következő félévben nem terveznek beruházást. Az elmúlt négy felvétel alapján azonban nem található számottevő változás a vállalatok beruházási aktivitását tekintve. Sőt, továbbra is kissé magasabb a beruházásokat növelni, mint csökkenteni szándékozó cégek aránya.

2.2.1. táblázat: Az összes beruházás volumenének várható alakulása a következő fél évben az előző év azonos időszakához képest, 2001-2003, %

A felvétel ideje	Nő	Változatlan	Csökken	Nincs	Összesen	N
2001. október	36,9	27,6	25,7	9,8	100,0	1428
2002. április	35,9	30,5	24,8	8,8	100,0	1530
2002. október	36,9	25,3	26,5	11,3	100,0	1666
2003. április	32,8	26,6	26,3	14,2	100,0	1709
2003. október	27,8	32,7	22,3	17,1	100,0	1881

Az összes beruházás a következő hat hónapban (2004 első felében) várhatóan Dél-Dunántúlon és Közép-Dunántúlon nő az átlagosnál nagyobb arányban. Hasonló eredményt tapasztalhattunk az előző felmérés alkalmával is, azaz a dunántúli vállalatok a többi régióval továbbra is nagyobb arányban számítanak a konjunktúra erősödésére (2.2.1. ábra). Az összes beruházás egyértelmű növekedését tapasztalhatjuk a vállalati méret növekedésével. A tíz fő alatti vállalkozásoknak mindössze a 20%-a jelezte előre a beruházások volumenének növekedését, miközben ugyanez az arány a 250 főnél több alkalmazottat foglalkoztató vállalatok esetében 32%. A beruházási aktivitás terén különbség mutatható a vállalatok tulajdonosi típusa szerint: a tisztán külföldi tulajdonú, illetve a tisztán belföldi tulajdonú vállalatok 25,3 és 25,6 százaléka jelezte a beruházási volumen várható növekedését a következő hat hónapban, miközben a vegyes tulajdonú vállalatoknál ez az arány majdnem kétszer ilyen magas volt (44,3%). Az ágazatok közül a szállítási és az építőipari szektor beruházási szándéka tér el jelentősebb mértékben az átlagostól, ahol a vállalatoknak mindössze a 15,1 százaléka, illetve a 19,7 százaléka tervezi a beruházások növelését.

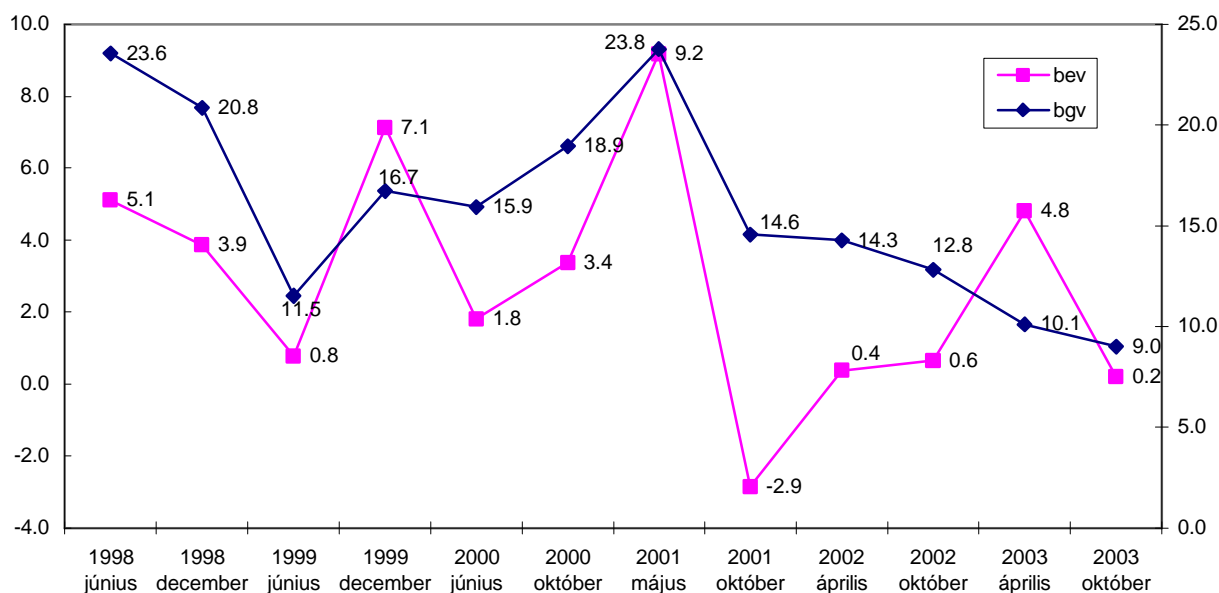
2.2.1. ábra: Az összes beruházás várható változása, korrigált egyenleg értéke, 2003. október, N=1880

Az elmúlt felvétellel ellentétben a 2003. októberi felvétel alapján várhatóan nagyobb arányban kerülnek sorra gépberuházások, mint építési beruházások (lásd a 2.2.2. ábrát) 2003-ban. Az októberi felvétel adatai szerint a gépberuházások kismértékű csökkenése folytatódni fog, az építési beruházásoknál - az elmúlt évek eredményével ellentétben - jelentős csökkenésre számíthatunk.

Az építési beruházások növelését az átlagosnál (19%) számottevően nagyobb arányban mindössze a Dél-Dunántúlon (32,2%) jelezték a cégek (2.2.3. ábra). A tíz főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató kisvállalkozásoknak csak 11,3 százaléka jelezte az építési beruházások növelését, miközben a nagyvállalatoknál ez az arány 20,4%, ami 6,9 százalékponttal alacsonyabb az előző felvételhez képest. A cégek tulajdonosi típusa erőteljesen befolyásolja építési beruházásokkal kapcsolatos szándékokat, azonban a kapcsolat iránya megváltozott az előző évekhez képest. 2004 első felében várhatóan a tisztán külföldi tulajdonú vállalatoknál magasabb lesz (26,8%) az építési beruházás, mint a tisztán belföldi tulajdonú cégek esetében (16,1%). A beruházás tervezett mértékében azonban nincs különbség a tulajdonos típusa alapján a vállalatok között. A nagy exportáló cégek 2004 első felében várhatóan az átlagosnál nagyobb arányban csökkentik beruházási aktivitásukat Magyarországon, vagyis folytatódik az elmúlt félévben is megfigyelt tendencia. A korrigált egyenleg mutató értéke az export arány alapján képzett vállalatcsoportok között mindössze egy esetben pozitív (33-66 százalék közötti exportarány, 9,6 pont). Az egyes gazdasági ágak között nem találunk jelentős eltérést az építési beruházás terén.

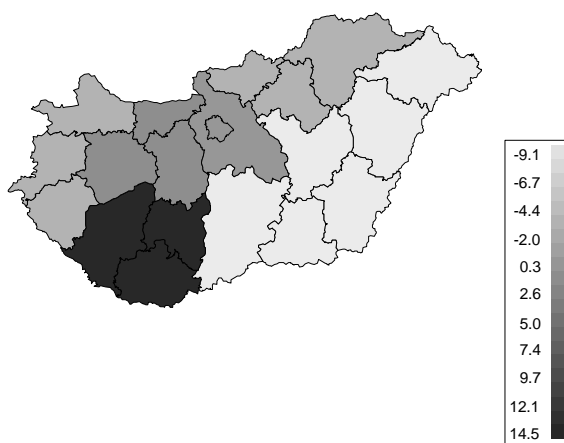
2.2.2. ábra: Ingatlan és gépberuházások volumenének várható alakulása a következő fél évben, korrigált egyenleg⁵, 1998-2003

bev: építési beruházások várható alakulása a következő fél évben, bal skála
 bgv: gépberuházások várható alakulása a következő fél évben, jobb skála

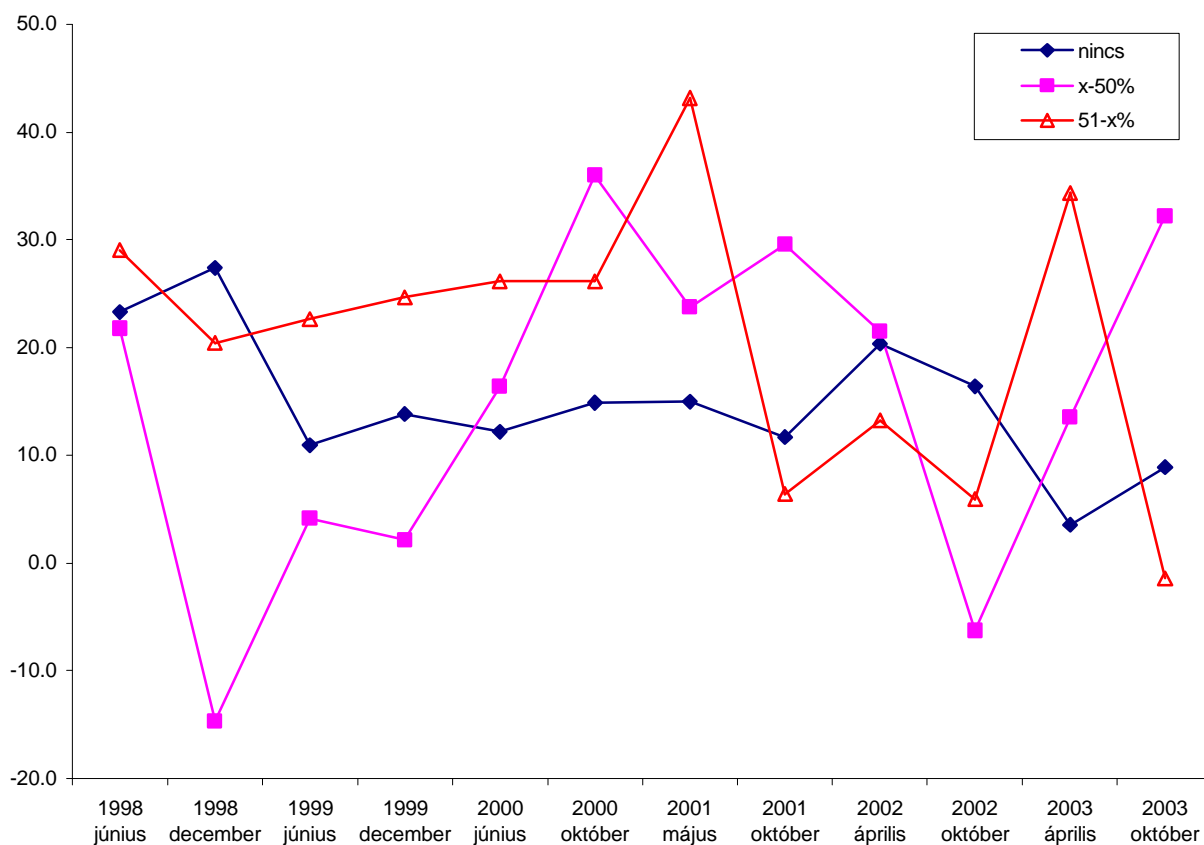
⁵ A korrigált egyenleg számítási módjáról lásd a 2. Mellékletet.

2.2.3. ábra: Az építési beruházás várható változása, korrigált egyenleg, 2003. október, N=1770

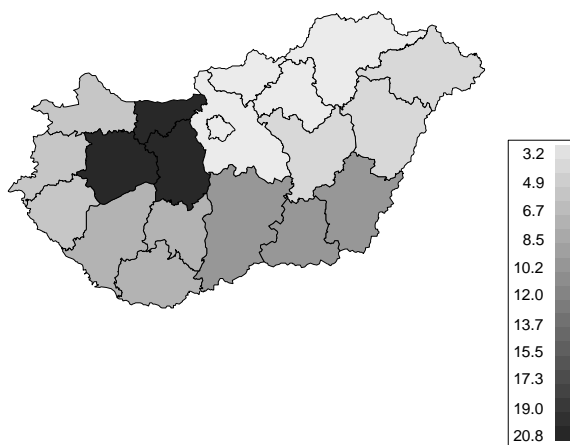

A cégek a korábbinál kisebb arányban szándékoznak *beruházni gépekbe*. A vállalatoknak a 29,7%-a kívánja növelni a gépekbe történő beruházásait, amely az előző félévhez képest 1,7 százalékpontos csökkenést jelent. A gépberuházási szándék jelentősen eltér a vállalatok tulajdonosi típusa alapján (lásd a 2.2.4. ábrát). A tisztán belföldi tulajdonban lévő cégeknek a 27,3 százaléka számolt be a gépekbe történő beruházás várható növekedéséről, miközben azoknál a vállalatoknál, ahol van, de nem döntő többségben külföldi tulajdonos is, ez az arány majdnem kétszer nagyobb, 51,5%. A régiók között az előző felvételekhez hasonlóan a nyugat-dunántúli vállalatok a leginkább (32,8%), és a közép-magyarországiak pedig legkevésbé (16,9%) kívánják növelni a gépberuházásaikat (2.2.5. ábra). Az ipari vállalatok beruházásai változatlan szinten maradnak az előző félévhez képest, és nem lehet lényeges különbségeket megfigyelni az egyes gazdasági ágak között, mindössze a szállítási vállalatok gépberuházási várakozásai alacsonyabbak (15,9%) jelentősen az átlagostól.

2.2.4. ábra: A gépberuházások várható alakulása a külföldi tulajdonos aránya szerint, korrigált egyenleg, 1998-2003

2.2.5. ábra: A gépberuházás várható alakulása a következő félévben, korrigált egyenleg, 2003. október, N=1799

A vállalatok többsége (70,8%) az eddigi felmérésekhez hasonlóan a korszerűsítést jelölte meg a tervezett beruházások fő motivációjaként. Másodsorban (20,2%) az expanziót említették, amely a kapacitások bővítését jelenti. A vállalatoknak mindössze 9%-ánál játszik szerepet a környezetvédelem a beruházási döntéseknél. A legfontosabbnak megjelölt beruházási indokok említési gyakorisága változatlan 2001. júniusa óta.

2.2.2. táblázat: A tervezett beruházások fő indokainak említési arányai gazdasági ágak szerint, 2003. október, %, N=1370

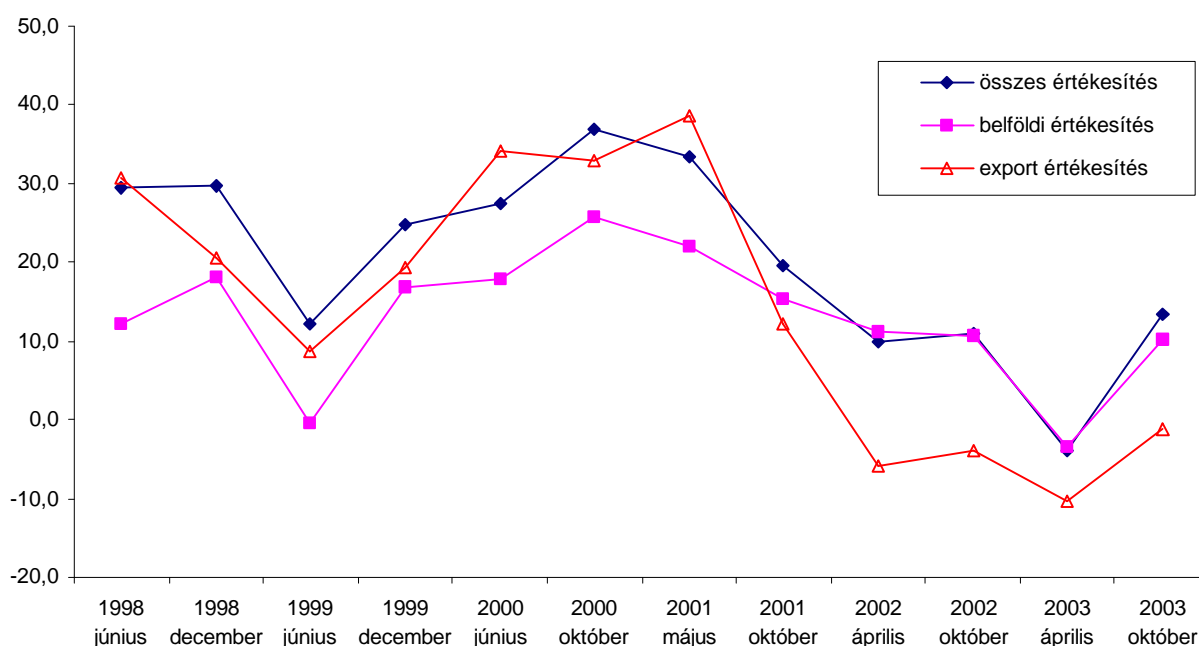
Gazdasági ág	Expanzió	Korszerűsítés	Környezetvédelem	Összesen
Ipar	18,2	72,3	9,5	100,0
Építőipar	22,2	76,7	1,1	100,0
Kereskedelem	40,3	57,6	2,2	100,0
Idegenforgalom	28,6	64,3	7,1	100,0
Szállítás	16,7	60,1	23,2	100,0
Szolgáltatás	16,5	79,7	3,8	100,0

Az expanziót az átlagosnál többen említették a Nyugat-Dunántúlon (28,6%) és Észak-Magyarországon (27%) a beruházás fő indokaként. Ez összefüggésben áll azzal, hogy ezen a területen számítanak az beruházási volumen legnagyobb növekedésére is. Az észak-magyarországi területeken az átlagosnál (9%) nagyobb (13,9%) szerepet játszik a környezetvédelem. A környezetvédelem szerepe 4,1 százalékponttal nőtt összességében az előző felvételhez képest. A beruházási döntéseknél a vállalatok méretével lényegesen növekszik a korszerűsítés szerepe. A többségi belföldi tulajdonban lévő vállalatok leginkább a korszerűsítést jelölték meg, miközben a többségi külföldi tulajdonú vállalatoknál az expanzió került előtérbe. Az exporthányad növekedésével párhuzamosan növekszik beruházási indokként az expanziót megjelölő cégek aránya. A környezetvédelmet a szállítmányozási vállalatok említették az átlagosnál jóval nagyobb arányban, a szolgáltató vállalatoknál pedig a korszerűsítés játszik nagyobb szerepet (2.2.2. táblázat).

2.3. Értékesítés / Sales

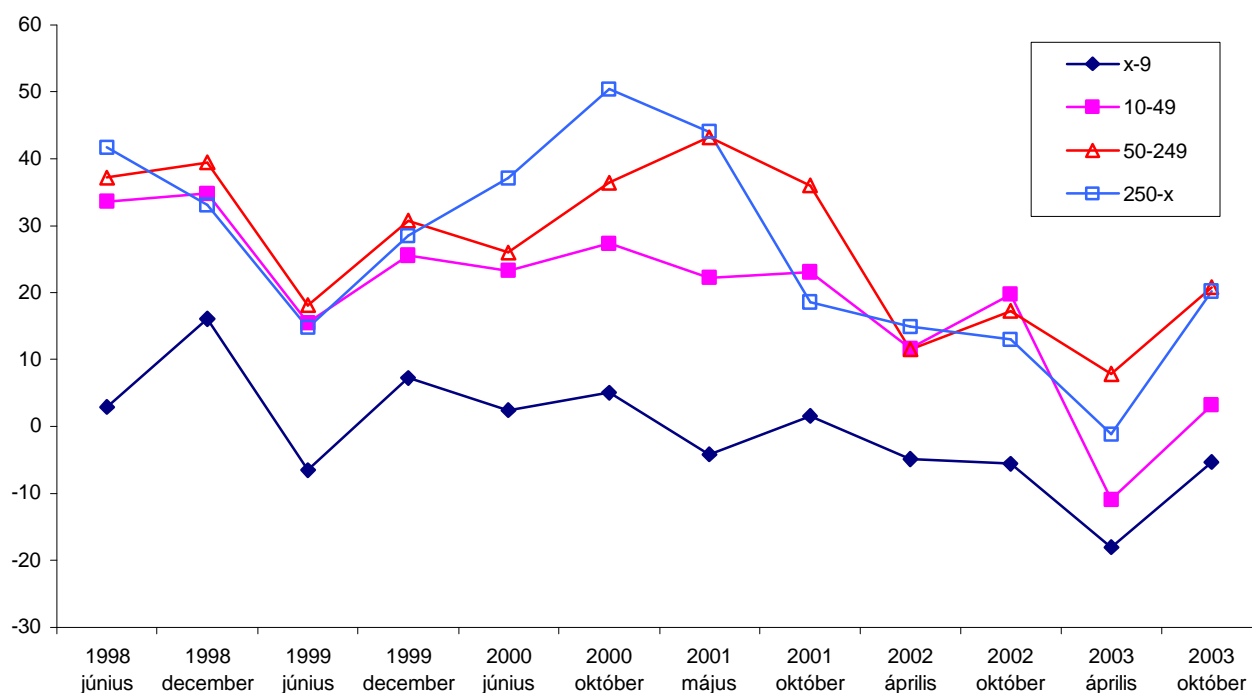
Az októberi felvétel eredményei szerint az elmúlt fél évben nőtt a vállalatok *értékesítési volumene* az előző év azonos időszakához képest. A vállalatoknak a 44,1 százaléka számolt be az értékesítési volumen növeléséről, és 30,8 százalékuk a csökkenéséről. Ezek alapján a korrigált egyenleg mutató értéke jelentősen, mintegy 17,3 ponttal nőtt. A belföldi, és az export értékesítés volumenének a csökkenő tendenciája is megfordult a 2003. októberi felvétel eredményei alapján. A belföldi értékesítés egyenlege ismét pozitív értéket vesz fel (10,3 pont). Ezzel ellentétben az exportértékesítés egyenleg mutatója negatív, azaz több vállalatnál csökkent, mint növekedett az export értékesítés. Ennek ellenére azonban ezen a téren is jelentős javulás tapasztalható az előző félévhez képest (2.3.1. ábra).

2.3.1. ábra: Az összes, az export és a belföldi értékesítés alakulása az elmúlt hat hónapban, egyenleg érték, 1998-2003

Az összes értékesítést tekintve némi különbséget találhatunk a különböző nagyságú vállalatok válaszai között. A mikro-vállalkozások (10 fő alatti cégek) továbbra is az értékesítés kedvezőtlen alakulásáról számoltak be. Ezeknél az átlagosnál (44,1%) jóval kisebb arányban (26,4%) nőtt az elmúlt hat hónapban az összes értékesítés. Az egyenlegmutató leginkább a nagyvállalatok (250 fő felett) esetében növekedett (2.3.2. ábra).

2.3.2. ábra: Az összes értékesítés alakulása az előző fél évben a különböző nagyságú cégek körében, egyenleg, 1998-2003

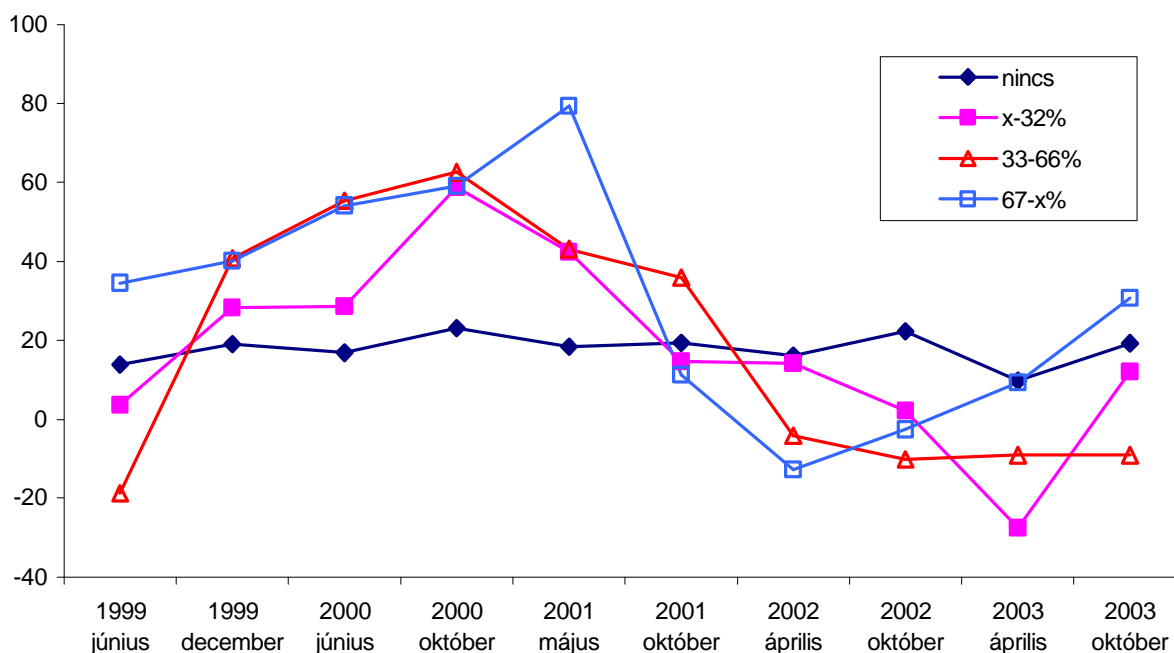
A csak belföldre szállító cégek az átlagosnál (30,8%) kisebb arányban (26,2%) számoltak be az értékesítés csökkenéséről. A döntően exportálók helyzete e tekintetben a legjobb: mindössze 22,5%-uknál csökkent az értékesítés volumene. A vállalatcsoportokra számított egyenleg értékek közötti különbség csökkent az utóbbi felvétel óta, ami leginkább annak köszönhető, hogy a jelentősen javult a kis (32%-nál kevesebb) exporthányaddal rendelkező cégek értékesítése az elmúlt hat hónapban (2.3.3. ábra).

A többségi tulajdonos típusa szerint további különbségeket találhatunk a vállalatok között: a többségében külföldi tulajdonban lévő cégek helyzete kiemelkedően jobb a többi vállalati csoporthoz képest (lásd a 2.3.4. ábrát).

Az értékesítési volumen csökkenése az építőipari és a szállítási cégeket érintette legnagyobb arányban (35,8% és 34,4%). Az idegenforgalom helyzete lényegesen javult az előző félévhez képest, amikor is a vállalatok 51,1%-a jelezte az értékesítés

csökkenését. A 2003. októberi felmérés eredményei szerint azonban az eddigi tapasztalatokkal ellentétben lényegesen kisebb különbségek vannak az egyes iparágak között e tekintetben.

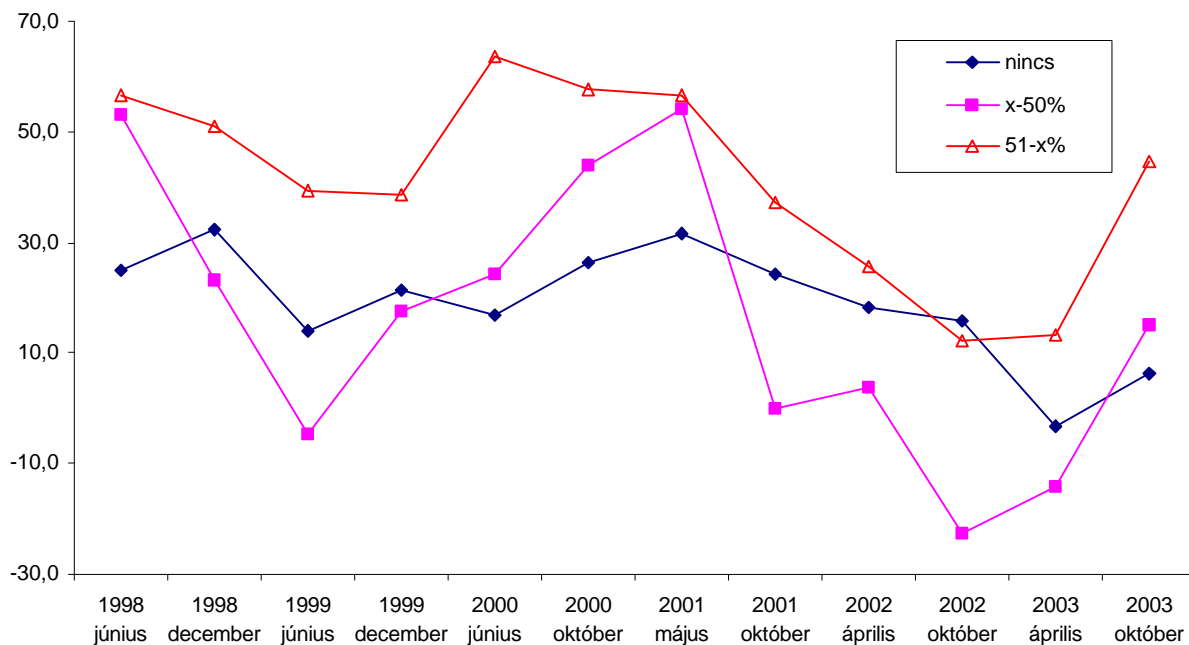
2.3.3. ábra: Az összes értékesítés alakulása az előző fél évben az export árbevételén belüli aránya szerint, egyenleg, 1999-2003

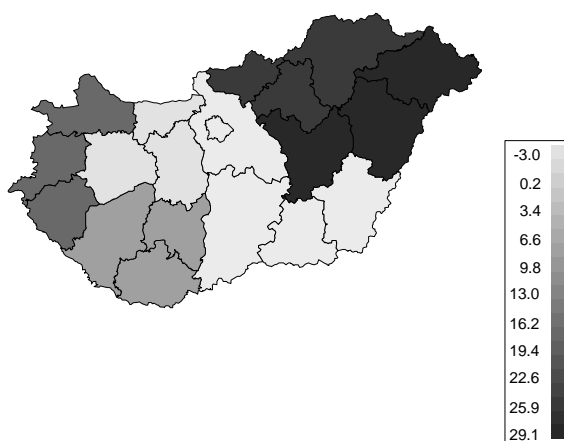
Az összes értékesítés növekedéséről az észak-alföldi és az észak-magyarországi cégek számoltak be legnagyobb arányban: ezeken a területeken ez az arány 50, illetve a 49%- volt (lásd a 2.3.5. ábrát).

A belföldi értékesítés növekedése azon cégekre volt leginkább jellemző, amelyek nem exportálnak, náluk az átlagnál (40,9%) 4,8 százalékponttal volt magasabb a belföldi értékesítés növekedését említő vállalatok aránya (lásd a 2.3.6. ábrát). Az exportáló vállalatok ezzel összhangban jelentősen csökkentették a belföldi értékesítésüket. E vállalatcsoporton belül 33,6-36,7% volt az értékesítés csökkenéséről beszámoló aránya, amely mintegy 10 százalékponttal magasabb, mint a kizárólag a belföldi piacot kiszolgáló vállalatok esetében. Továbbá ahol a külföldi tulajdon kisebbségben van, az átlagnál jóval alacsonyabb volt az értékesítést növelni tudó cégek aránya. A többségi külföldi tulajdonban lévő cégek 23,9%-ánál csökkent és 41,8%-ánál nőtt a belföldi értékesítésből származó árbevétel.

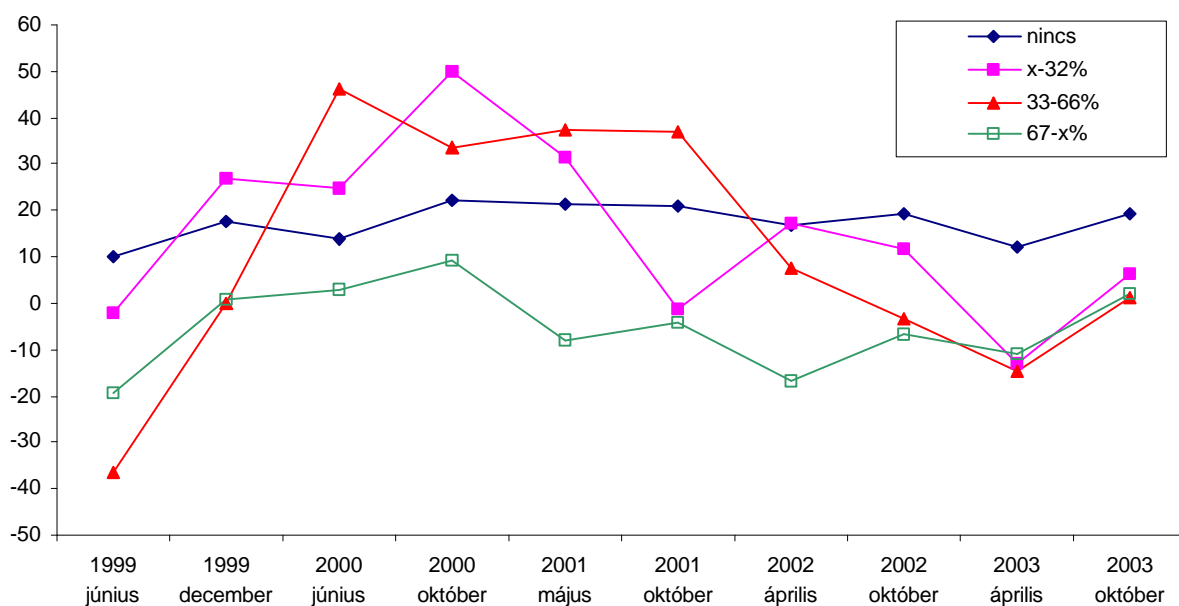
2.3.4. ábra: Az összes értékesítés alakulása az előző fél évben a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg, 1998-2003

2.3.5. ábra: A vállalatok összes értékesítése (elmúlt hat hónap), egyenleg értéke, 2003. október, N=1894

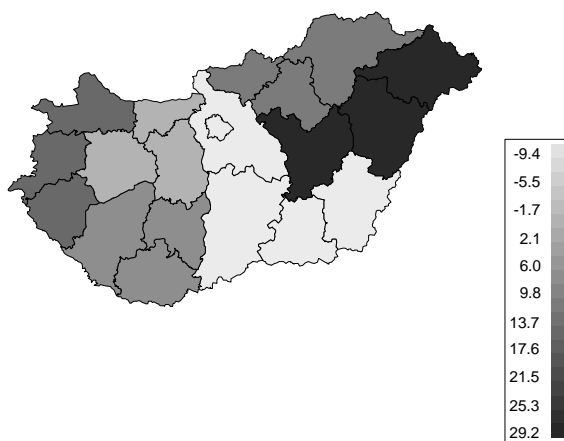
2.3.6. ábra: A belföldi értékesítés alakulása az előző fél évben az export árbevételén belüli aránya szerint, egyenleg, 1999-2003

Az átlagosnál nagyobb arányban (30,5%) csökkent a belföldi értékesítés a Dél-Alföldön, (41,1%), növekedésről pedig legnagyobb arányban - az előző felmérések tapasztalataival - megegyezően az észak-alföldi vállalatok vezetői számoltak be (50,6%) (2.3.7. ábra).

Az összes értékesítésre kapott eredményekhez hasonlóan, a belföldi értékesítés változása terén sem tapasztalhatunk lényeges eltéréseket az egyes iparágak között.

2.3.7. ábra: A vállalatok belföldi értékesítése (elmúlt hat hónap), egyenleg, 2003. október, N=1859

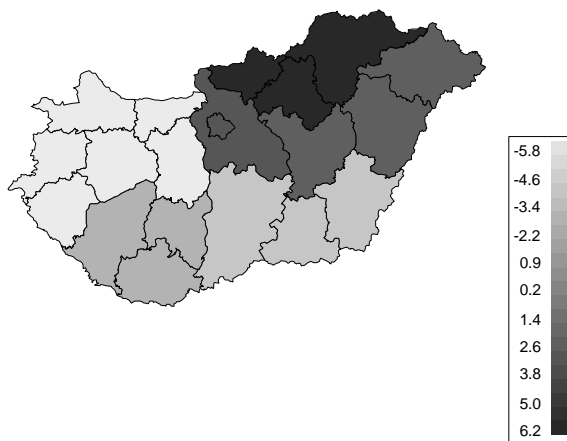

A mikro-vállalkozások túlnyomó többsége (80,8%) nem exportál. E cégeket leszámítva az export legnagyobb arányban a közepes és a nagy cégek körében nőtt (14,6% és 26,5%), de az export csökkenése is e két cégcsoporton belül volt a legjellemzőbb (19,7% és 31,8%).

Az export visszaesése leginkább a nyugat-dunántúli, valamint a dél-alföldi cégeket, legkevésbé pedig az észak-magyarországi régió cégeit érintette (2.3.8. ábra).

A tisztán magyar tulajdonban lévő cégeknek a fele (47,6%-a) nem exportál. A többségében külföldi cégek számoltak be a legnagyobb arányban az exportárbevétel növekedéséről (48,7%). Az is megfigyelhető, hogy minél nagyobb volt az export részarány a cég árbevételén belül, annál nagyobb valószínűséggel volt képes a vállalat növelni az export árbevételét 2003. második félévében. Az árbevétel több mint 2/3-át exportálóknál 53%, a kevesebb, mint 1/3-át exportálóknál pedig 28,2% volt ez az arány. A fenti különbségek megegyeznek az elmúlt évek eredményeivel.

2.3.8. ábra: A vállalatok export értékesítése (elmúlt fél évben), egyenleg, 2003. október, N=1604

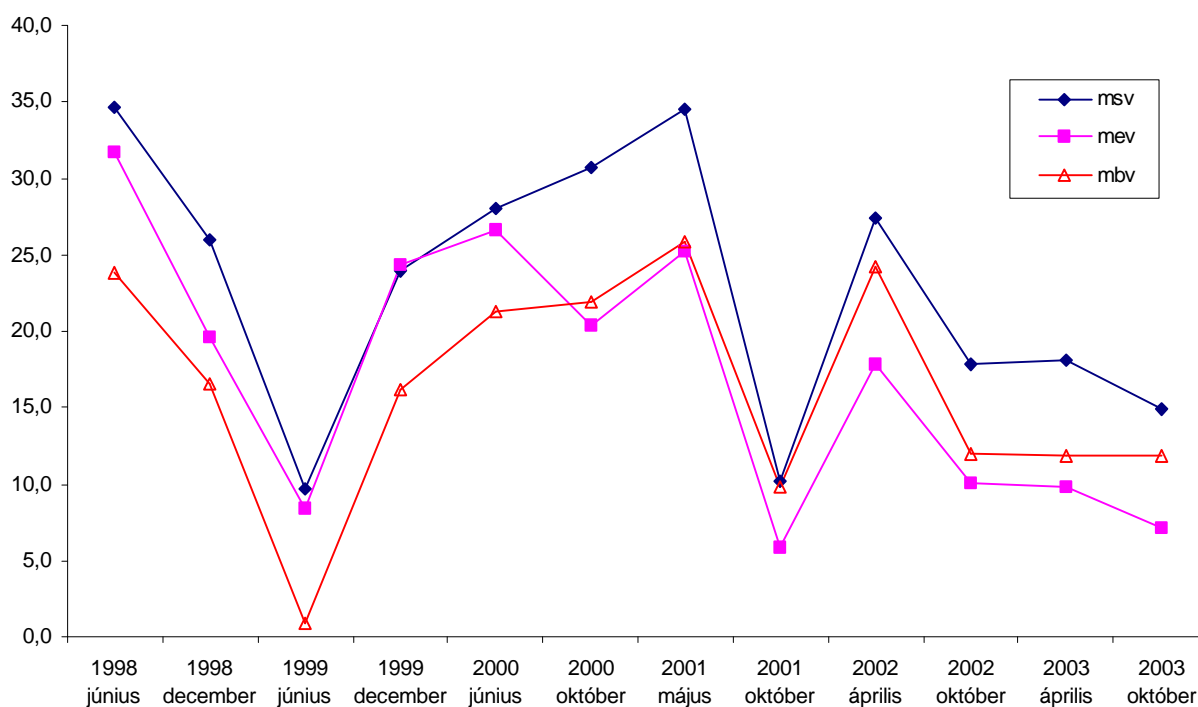

2.4. Rendelésállomány / Order-books

A rendelésállomány volumene várhatóan a vállalatok 33,3%-ánál fog nőni és 18%-ánál csökkenni a következő hat hónapban, ami a korábbiakhoz képest kisebb mértékű növekedést jelez. Az előző félévhez képest az összes megrendelés, és a belföldi megrendelés alakulását mutató egyenleg kis mértékben csökkent, miközben az exportértékesítési előrejelzések változatlanságot mutatnak.

A belföldi értékesítési lehetőségek némileg kedvezőbbek, mint a külföldiek: a vállalatok 29,8 százaléka számít a belföldi megrendelések volumenének növekedésére, és a cégek 23,5 százaléka a külföldi értékesítési lehetőségek javulására (2.4.1. ábra).

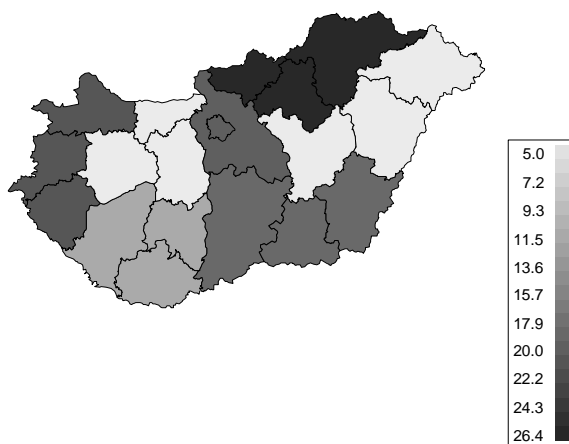
2.4.1. ábra: A rendelésállomány várható alakulása, 1998-2003, egyenleg

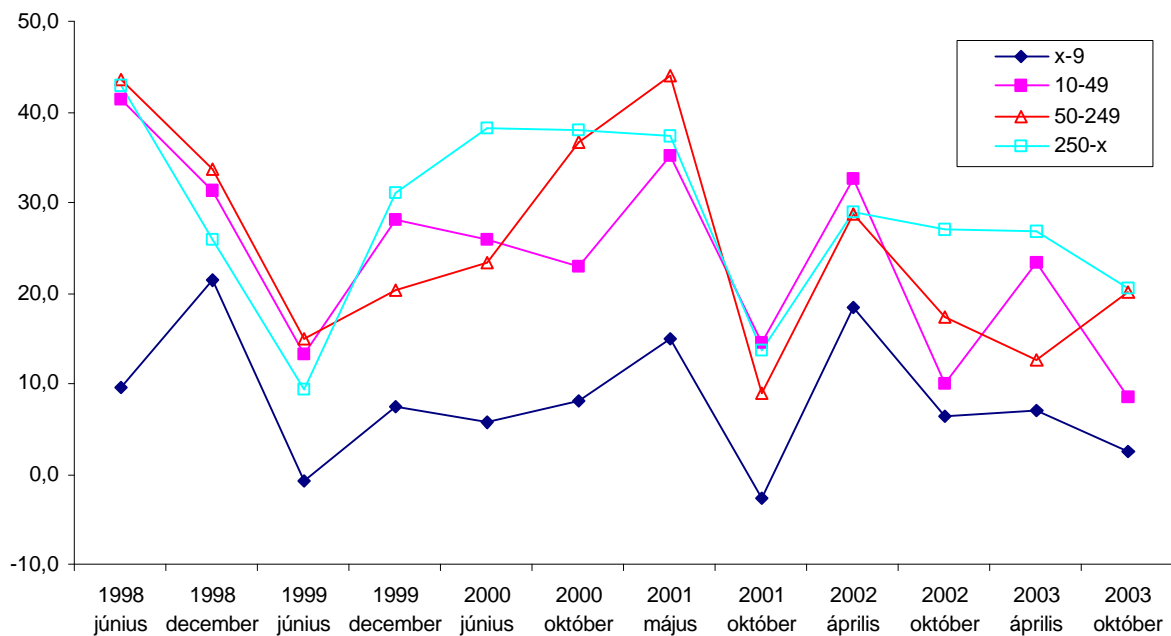
msv: összes megrendelés; mev: export megrendelések; mbv: belföldi megrendelések

A megrendelések volumenének növekedése legnagyobb arányban a nyugat-dunántúli (43,6%) és a dél-alföldi (40,4%), legkisebb arányban pedig az észak-alföldi cégekre jellemző (23,5%). Egyéb lényeges különbség nincs a régiók között (2.4.2. ábra). A megrendelések növekedéséről beszámoló vállalatok aránya egyértelműen növekszik a vállalat méretével. A kilenc főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatok 23,6 százaléka, míg a 250 főnél nagyobb nagyvállalatok 37 százaléka számolt be a megrendelések volumenének a növekedéséről (2.4.3. ábra). Ugyanez figyelhető meg abban az esetben is, ha a külföldi tulajdon arányát nézzük (2.4.4. ábra): a többségi külföldi tulajdonban lévő cégek körében az átlagosnál lényegesen kevesebben várják a megrendelések volumenének csökkenését. Ha az exportarányt tekintjük, hasonló eredményt kapunk (2.4.5. ábra). Ez összefügg azzal, hogy az exportra értékesítő vállalatoknál nagyobb a külföldi tulajdon aránya. Az ágazatok között az összes rendelésállomány tekintetében nem tapasztalható nagy különbség, mindössze a szolgáltató vállalatok várnak kiemelkedően magas növekedést a megrendelések volumenében. Az összes megrendelés volumenére vonatkozó várakozások hasonló képet mutatnak az egyes vállalatcsoportok között, mint az előző félévekben. Vagyis, nem csak a rendelésállomány, hanem annak megoszlása is állandóságot mutat.

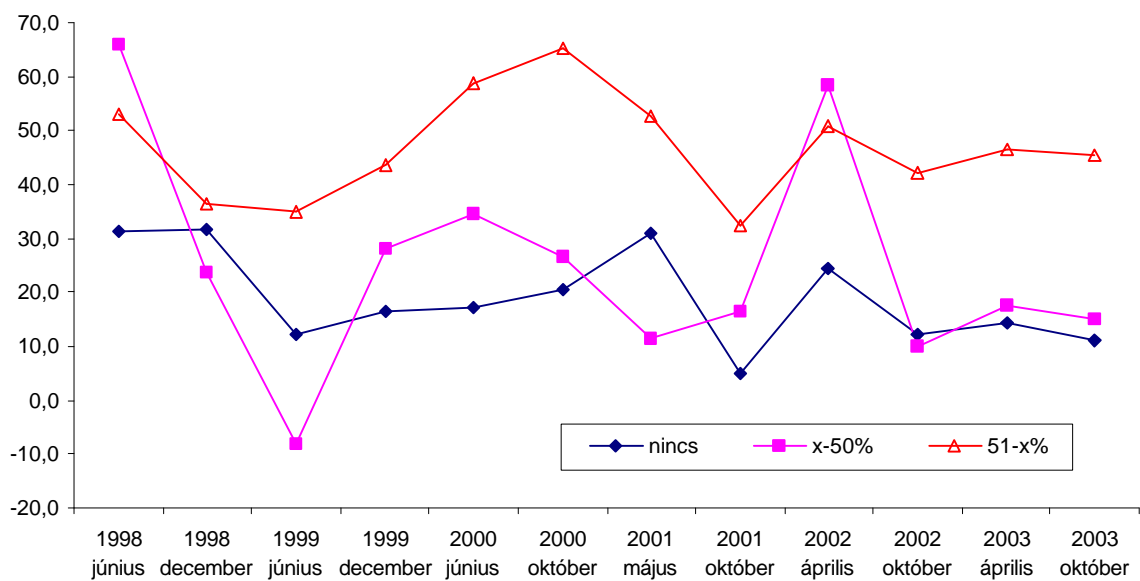
2.4.2. ábra: Az összes rendelésállomány várható változása, egyenleg, 2003. október, N=1847

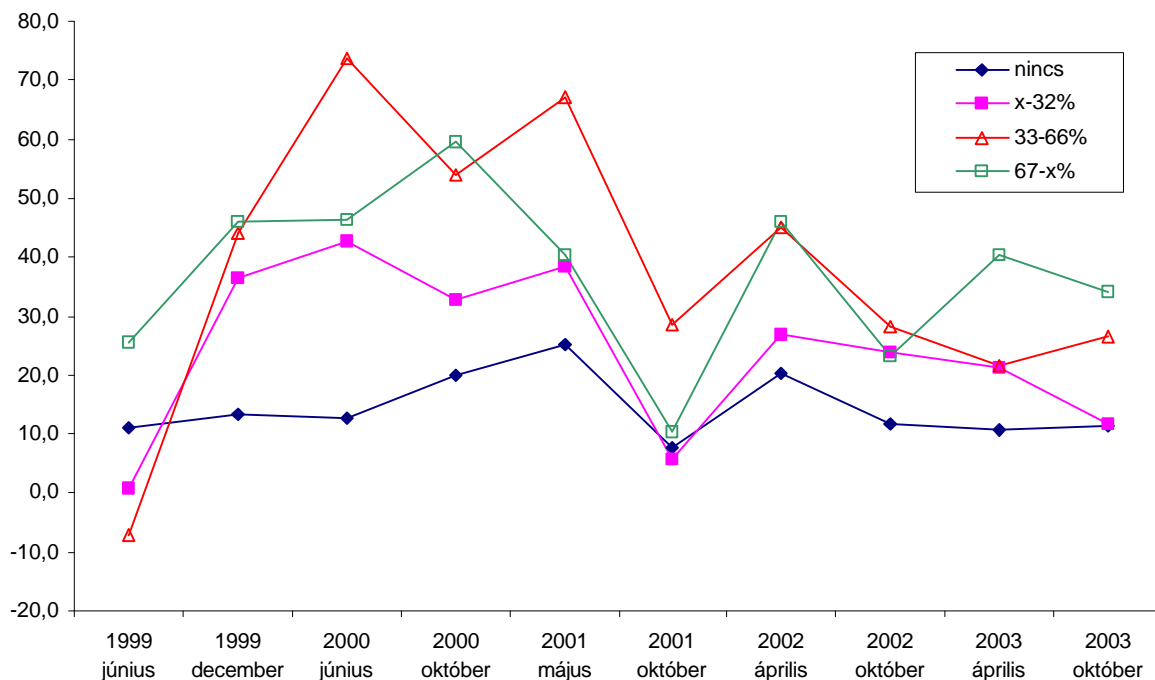
2.4.3. ábra: A rendelésállomány várható változása létszám-kategóriák szerint, egyenleg, 1998-2003

2.4.4. ábra: A megrendelések várható alakulása a következő fél évben a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg, 1998-2003

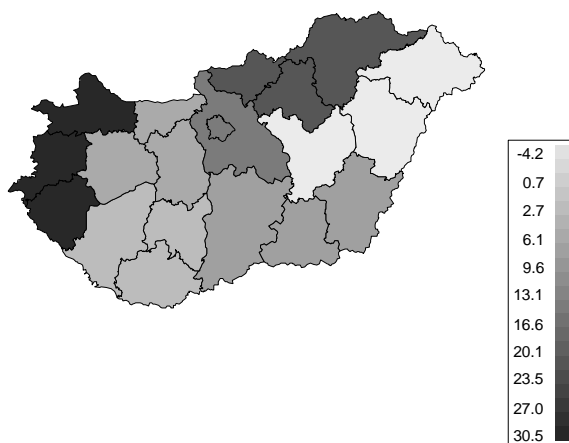
2.4.5. ábra: A megrendelések várható alakulása a következő fél évben az export árbevételen belüli aránya szerint, egyenleg értéke, 1999-2003

A *belföldi értékesítési várakozások* tekintetében hasonló eltéréseket tapasztalhatunk, mint az összes megrendelési volumen várható változásánál a különböző vállalati kategóriák között. Ennek megfelelően a belföldi értékesítési volumen várhatóan javulni fog a cégek méretének növekedésével. A vállalatok tulajdonosi típusa alapján nem találhatunk eltéréseket: a belföldi értékesítési várakozások homogének. Az egyes ágazatok között azonban számottevő eltéréseket találhatunk. A kereskedelmi vállalatok az átlagosnál nagyobb mértékben (38%) várják a megrendelések volumenének a növekedését, miközben a szállító vállalatoknál ez az arány mindössze 16%.

Az belföldi értékesítésre vonatkozó várakozások a Nyugat-Dunántúlon a legjobbak, és az Észak-alföldön a legrosszabbak (2.4.6. ábra).

2.4.6. ábra: A belföldi megrendelés várható változása, egyenleg értéke, 2003. október, N=1847

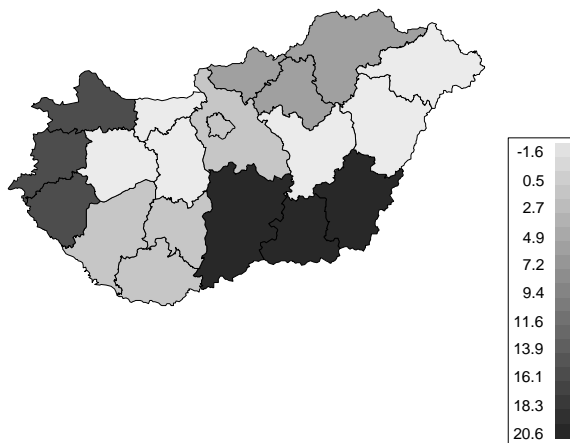

Az *export megrendelések* növekedését a cégek 23,5%-a várja, 27,3%-uk számít változatlan színvonalra és 12,3%-uk csökkenésre, miközben 36,9%-nál nincs export rendelésállomány. Az exportáló cégek körében a cégek várakozásai javulnak a cég méretének növekedésével: a 250 fő felett foglalkoztató cégek 28,3%-a számít az export rendelésállomány növekedésére, míg az 50 fő alattiak kevesebb, mint 7%-a. Ugyanígy a külföldi tulajdon aránya is pozitív kapcsolatban áll az export várakozásokkal: minél nagyobb az első, annál valószínűbb, hogy az adott cég a megrendelések növekedésére számít (ahol nincs külföldi tulajdon, ott csak a cégek 18,6%-a számol a megrendelések növekedésével, ahol pedig többségben van, ott 48,8%-a). Tehát a külföldi tulajdonban lévő cégek kitüntetett helyzete itt is megfigyelhető. A vállalatok közötti különbségek az export megrendelés tekintetében a legélesebbek, a nagyobb külföldi tulajdoni hányad, illetve a magasabb exporthányad leginkább az export megrendelésre vonatkozó kedvezőbb várakozásokat befolyásolja.

Az export megrendelések növekedésére legnagyobb arányban továbbra is az ipar számít (33%), a többi ágazat között nem találhatunk számottevő különbséget.

A régiók között a cégek várakozásai a Dél-alföldön és a Nyugat-Dunántúlon a legkedvezőbbek (36,5% és 36,2%) (2.4.7. ábra).

2.4.7. ábra: Az export megrendelés várható változása régiónként, egyenleg, 2003. október, N=1530

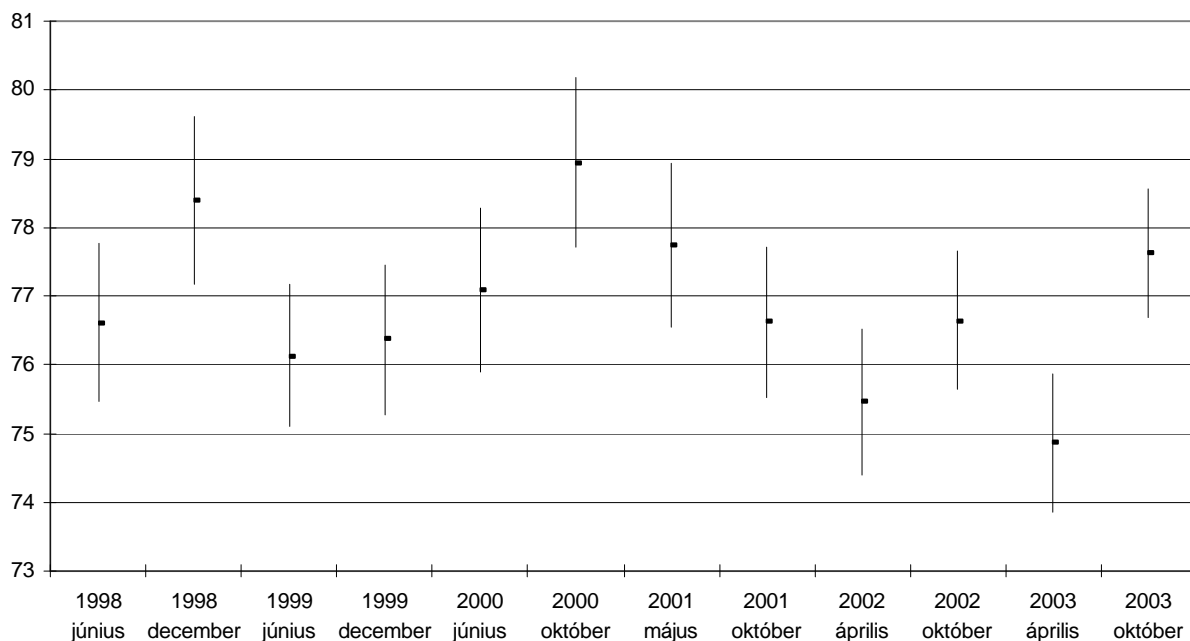
2.5. Kapacitáskihasználtság / Capacity utilization

Az átlagos kapacitáskihasználtság jelentősen nőtt az elmúlt felvételhez képest (2.5.1. ábra). Ez a növekedés 2,8 százalékpontos, így az átlagos kapacitáskihasználtság a felmérés szerint 2003 októberében 77,6%. Az átlagos kapacitáskihasználtság 1998 óta 75-79% között mozog, kis eltérésekkel, amelyek irányában jól mutatják az ipari termelés és értékesítés egyébként megfigyelhető hullámzását. A 2003. végén a legmagasabb értéket az iparban és az építőiparban, a legalacsonyabbat pedig az idegenforgalomban (lásd a 2.5.1. táblázatot) láthatjuk. A nagyobb cégek körében magasabb, a kisebbeknél pedig alacsonyabb a kapacitáskihasználtság (a több mint 250 főt foglalkoztatóknál 82%, a 10 fő alattiaknál 68,5%). További számottevő különbség érzékelhető a külföldi és a magyar tulajdonban lévő cégek között: az előbbieknél átlagosan 85,7%, az utóbbiaknál pedig 77,4%; ahol a kibocsátás több mint 2/3-a exportra kerül 84,5%, ahol pedig csak belföldre szállítanak, ott átlagosan 76,6% a kapacitások kihasználtsága. Közép-Magyarországon a legalacsonyabb (74%), Dél-Alföldön pedig a legmagasabb (79,2%).

A kapacitáskihasználtság szintje a rendelésállomány várható változásához megegyező irányú összefüggésben áll a vállalatok egyéb paramétereivel. Korábban láthattuk, hogy az export rendelésállományra vonatkozó várakozások mutattak legszorosabb összefüggést a vállalat méretével, az exporthányad nagyságával és a külföldi tulajdonosi aránnyal is. A kapacitáskihasználtság szintén szorosan kapcsolódik ezekhez a változókhöz, de a leghangsúlyosabb a vállalatok export forgalmon belüli aránya: *minél nagyobb ez, annál magasabb az adott cégnél a kapacitáskihasználtság. Azaz, a nagyobb exportálók körében jóval magasabb mind a kapacitáskihasználtság, mind az export rendelésállományra vonatkozó kedvező válaszok aránya.*

A várakozásokban érzékelhető fordulópont erősségére vonatkozóan óvatosságra int, hogy a vállalatok az előző félévhez képest pesszimistán nyilatkoztak a következő félév várható kapacitáskihasználtságáról: 32,8 százalékról 23,2 százalékra csökkent azon cégek aránya, akik a kapacitáskihasználtság további növekedését várják, ami az egyenlegmutató jelentős romlását eredményezte az elmúlt félévhez képest (2.5.2. ábra).

2.5.1. ábra: A kapacitások átlagos kihasználtsága, 1999-2003, %

Magyarázat: az ábrán a kapacitáskihasználás szintjének becsült minimális, átlagos és maximális értékeit közöljük.

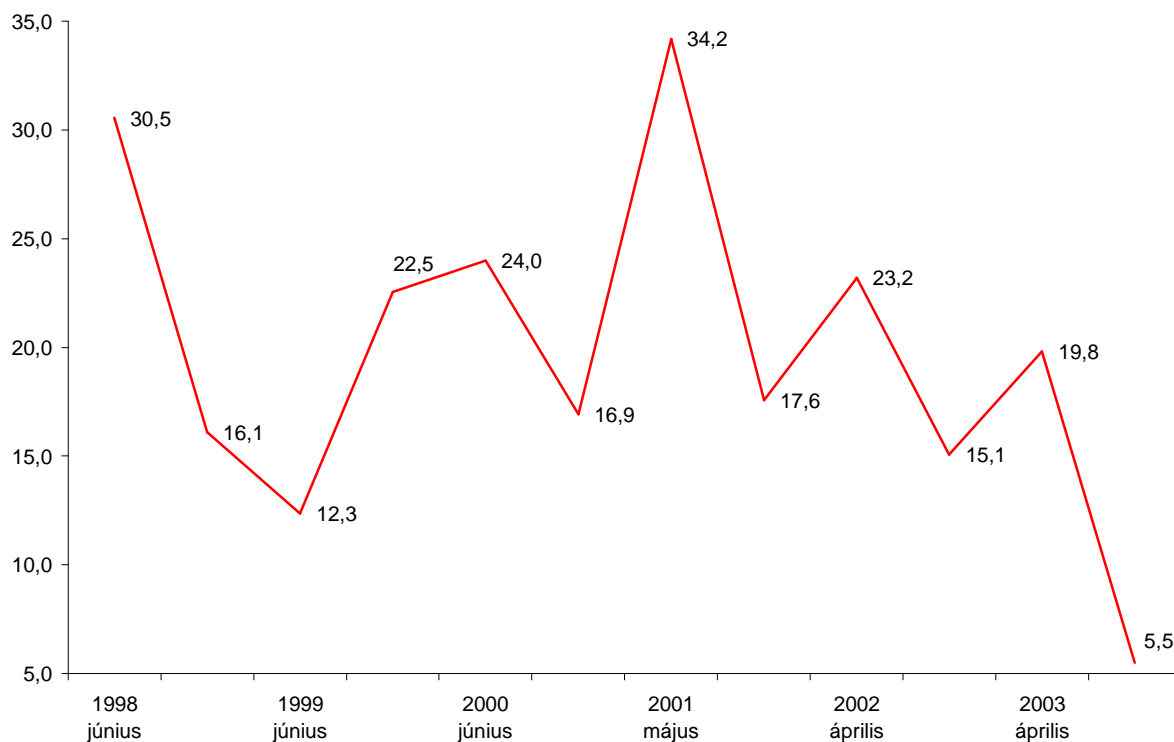
2.5.1. táblázat: A kapacitások kihasználtsága jelenleg, 2003. október, %

gazdasági ág (NACE 2)	N	Átlag	Medián	Szórás
Ipar (10-41)	878	79,9	80	16,1
Építőipar (45)	111	82,5	90	19,3
Kereskedelem (50-52)	183	73,1	80	18,8
Idegenforgalom (55)	41	55,1	50	21,4
Szállítás (60-64)	122	72,8	80	24,0
Szolgáltatás (65-67, 70-74, 80-93)	209	77,2	80	22,8
Összesen	1543	77,7	80	19,1

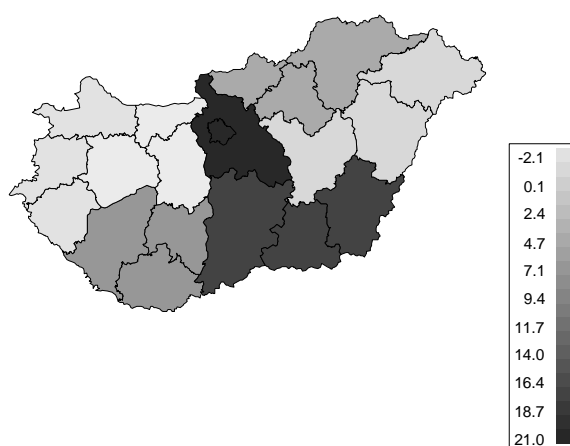
A kapacitáskihasználtság várható változása szintén összefüggésben van a vállalatok vizsgált jellemzőivel. A nagyobb és a többségében külföldi tulajdonban lévő cégek várakozásai optimistábbak, mint a többi cégé. Azonban a 250 főnél nagyobb és a tíz fő alatti vállalatoknál megegyezik a kapacitáskihasználtság növekedésére számító vállalatok aránya (21,5% és 20,7%). Egyedül a közepes (10-49 fő) vállalatok várakozásai optimistábbak (28,4%) az átlagosnál. A külföldi tulajdon arányával együtt nő a kapacitáskihasználtság növekedésére számító vállalatok aránya: a tisztán belföldi tulajdonú cégeknél ez az arány 19,6%, miközben a többségi külföldi tulajdonú vállalatoknál 40,1%. Említésre méltó eredmény, hogy a többségi külföldi tulajdonban lévő vállalatoknak mindössze csak az 1,9 százaléka fogja várhatóan csökkenteni a kapacitáskihasználtságát a következő hat hónapban. Az exporthányad alapján szintén nincs jelentős különbség a vállalatok között. Az átlagosnál kisebb mértékben számítanak a kapacitások növekedésére azok a vállalatok, amelyek egyáltalán nem exportálnak.

A 2003 októberi felmérésben részt vevő iparvállalatok 26,5 százaléka számít a kapacitáskihasználtság növekedésére, amely ágazatok szerint a legnagyobb arány. Az átlagostól a szállítási vállalatok várakozásai is eltérnek. A vállalatoknak a 31,5 százaléka számít a kapacitáskihasználtság csökkenésére, és 11,5 százaléka a növekedésére: ez a legnagyobb negatív egyenleg érték az egyes vállalati csoportok között. A kapacitáskihasználtság növekedésére az átlagosnál nagyobb arányban számítanak a következő félévben a Dél-Alföldön és Közép-Magyarországon található vállalatok vezetői (2.5.3. ábra).

2.5.2. ábra: A kapacitáskihasználtság várható változása, egyenleg, 1999-2003

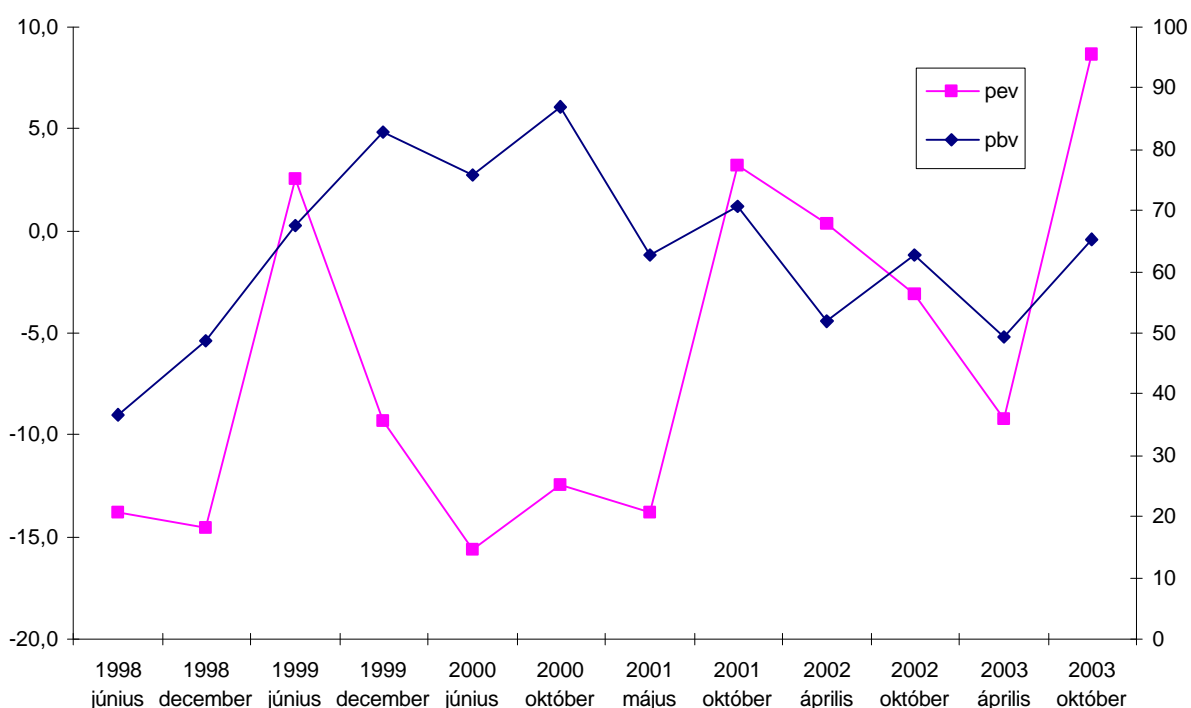
2.5.3. ábra: A kapacitáskihasználtság várható változása az egyes régiókban, egyenleg, 2003. október, N=1872

2.6. Árak / Prices

Az októberi felvétel adatai az export árak és a belföldi termelői árak ütemének a növekedését jelzik előre a következő hat hónapban (lásd a 2.6.1. ábrát).

2.6.1. ábra: A belföldi és az export árak várható alakulása a következő fél évben, egyenleg, 1999-2003

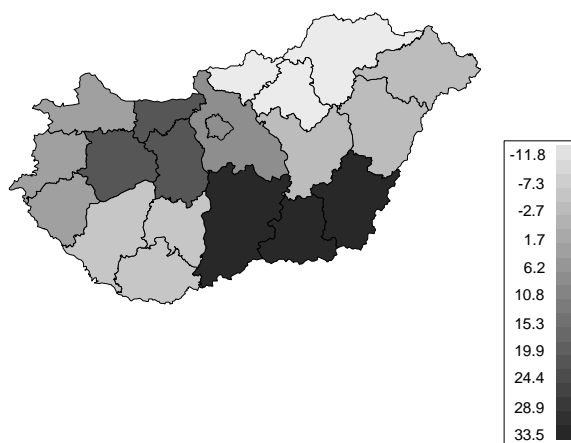

pev: export árak várható alakulása a következő fél évben, bal skála

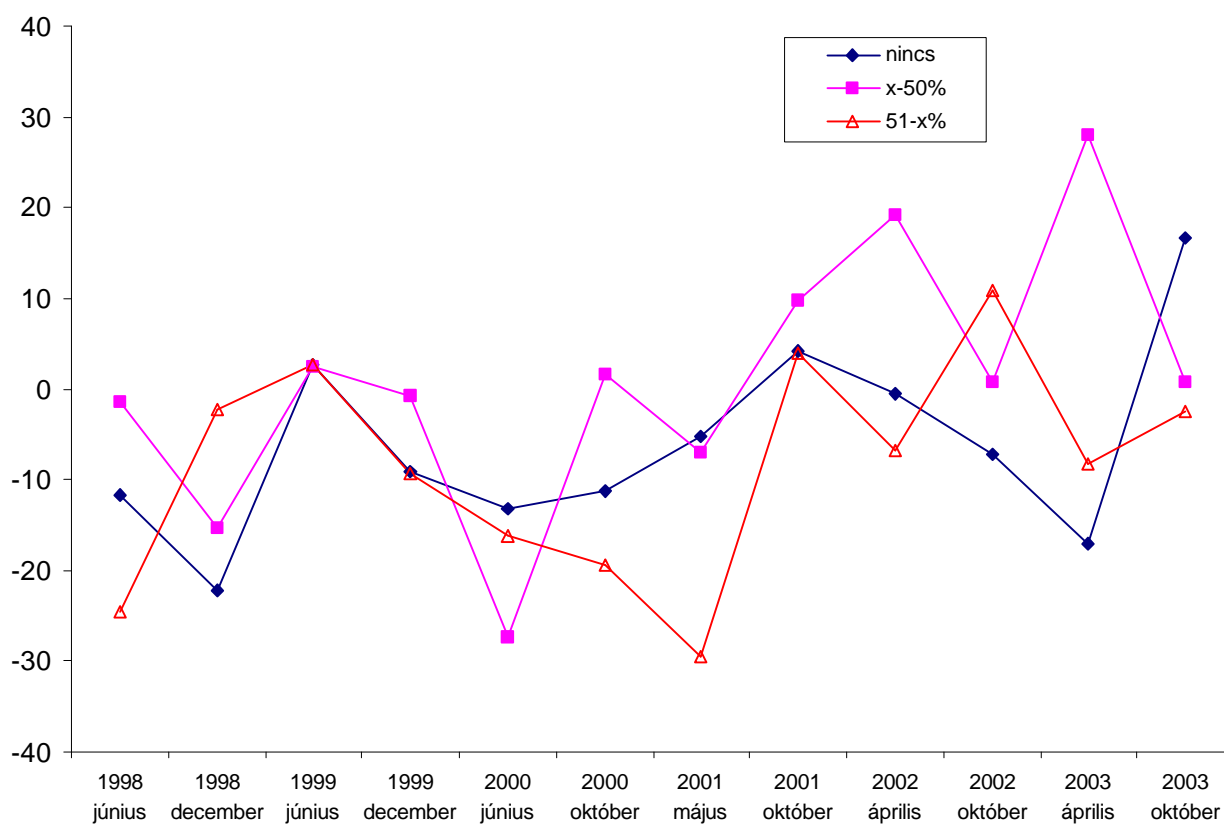
pbv: belföldi értékesítési árak várható alakulása a következő fél évben, jobb skála

Az export értékesítési árakat várhatóan a vállalatok 15,2 százaléka fogja növelni a következő félévben és mindössze 6,5 százaléka csökkenteni. A nyugat-dunántúli térségben a vállalatoknak a 90,7 százaléka áremelés helyett inkább azonos szinten tartja az export árakat, miközben a Dél-Alföldön a vállalatoknak csak a 65,2 százaléka. Az utóbbi térségben a vállalatoknak kiemelkedően magas százaléka (34,2%) tervezi az export árak növelését (2.6.2. ábra). Továbbá, a kizárólag belföldi tulajdonban lévő vállalatok magas arányban tervezik az export értékesítési árak növelését (20%) a többi vállalati csoporthoz képest (lásd a 2.6.3. ábrát).

2.6.2. ábra: Az export árak várható változása, egyenleg, 2003. október, N=1053

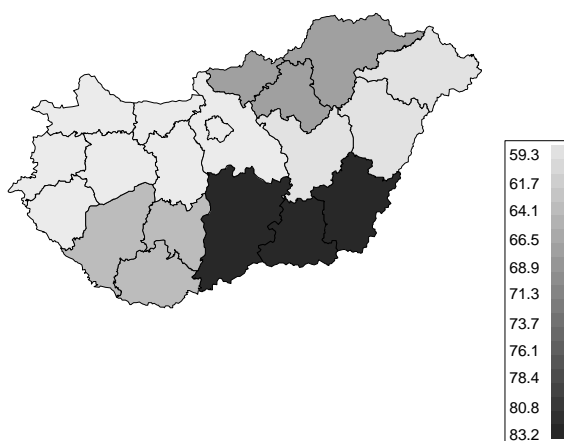
2.6.3. ábra: Az export árak várható alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, egyenleg, 1999-2003

A felvétel eredményei szerint a *belföldi termelői árak* növekvő ütemben fognak várhatóan nőni a következő hat hónapban. Azaz megváltozik az eddigi tendencia: a 2001 októberében kezdődő és azóta folytatódó csökkenő ütemű árnövekedés helyett nőni fog a belföldi termelői árak növekedési üteme.

A vállalatok méretével együtt párhuzamosan nő az exportárak növelését tervező vállalatok aránya. A tíz fő alatti vállalkozások és a 250 főnél többet foglalkoztató vállalatok között 14,8 százalékpontos különbséget figyelhetünk meg e téren. Az egyes tulajdonosi csoportokba tartozó vállalatok egyikének a válaszai sem tértek el az átlagostól. Továbbá, az átlagnál nagyobb árnövekedés várható a dél-alföldi és az észak-magyarországi térségekben (2.6.4. ábra). A szállításba és a kereskedelembe tartozó cégek a belföldi árakat is az átlagnál nagyobb mértékben (79,7% és 80,1%) tervezik növelni.

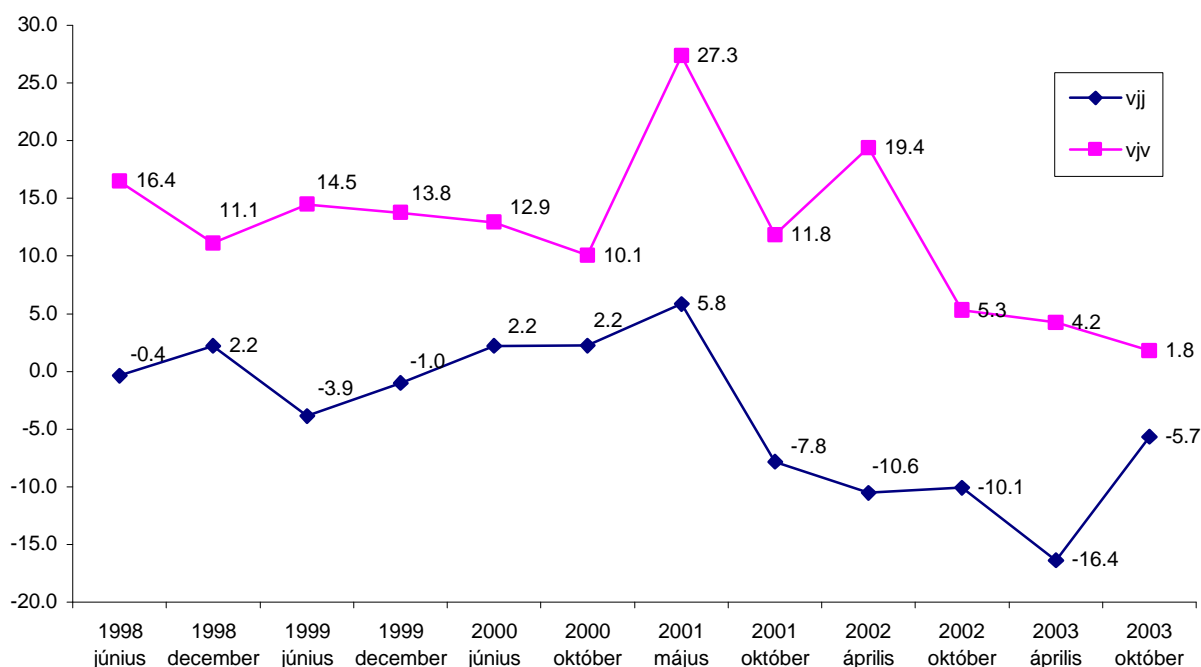
2.6.4. ábra: Belföldi árak várható változása, egyenleg, 2003. október, N=1874

2.7. Jövedelmezőség / Company performance

A cégek kedvezőbben nyilatkoztak a jelenlegi jövedelmezőségük szintjéről, mint fél évvel ezelőtt. Az egyenleg mutató jelentős, 10,7 százalékpontos javulását tapasztalhatjuk, ami a korábbi fokozatosan romló trend megfordulását is jelenti. A vállalatok 27,2 százaléka találja rossznak és 21,5 százaléka jónak a jelenlegi jövedelmezőségét. A jövedelmezőségi várakozásokban azonban nem figyelhető meg jelentős változás (2.7.1. ábra).

2.7.1. ábra: A jelenlegi és a várható jövedelmezőség alakulása, egyenleg, 1998-2003

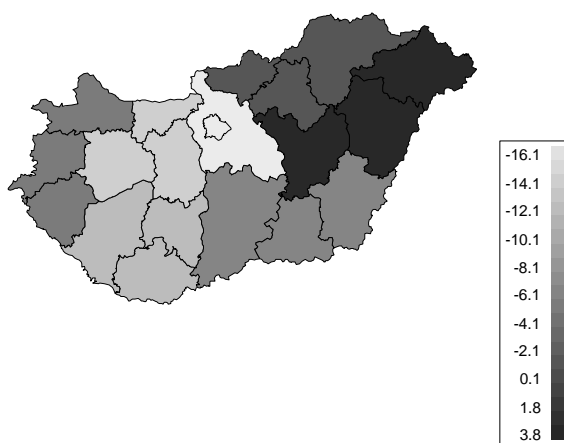

vjj: jelenlegi jövedelmezőség

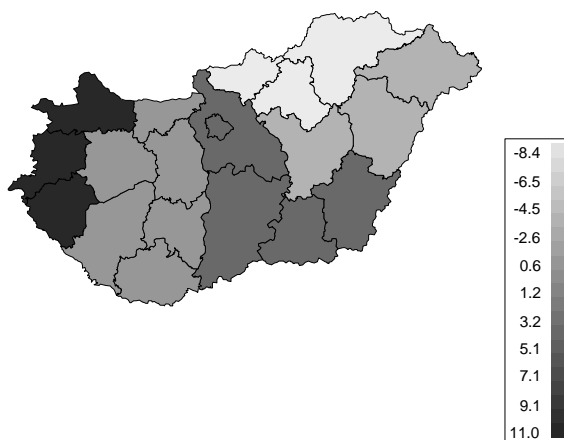
vjv: várható jövedelmezőség

Alig tapasztalhatunk különbséget az előző felméréshez képest, ha a vállalkozások *várt jövedelmezőségét* nézzük. 2002 áprilisában jelentős csökkenést lehetett megfigyelni, és a vállalatok várakozásai nem javultak azóta. 2002 októberében a vállalatoknak mindössze a 23,4 százaléka számított arra, hogy javulni fog a jövedelmezőség, ez az arány a jelenlegi felmérés alapján is csak 23,2 százalék. Fontos azonban megjegyezni, hogy a „rossz” jövedelmezőségről beszámoló vállalatok nem feltétlenül veszteségesek, mindössze *az elvárt szintnél* alacsonyabb a jövedelmezőségük. Ebből következően a 2.7.1. ábra negatív értékei is mindössze azt jelentik, hogy a vállalatok nagyobb hányada elégedetlen a jelenlegi jövedelmezőséggel.

2.7.2. ábra: A vállalatok jelenlegi jövedelmezősége, egyenleg, 2003. október, N=1907

2.7.3. ábra: A vállalatok várható jövedelmezősége, egyenleg, 2003. október, N=1895

A jelenlegi jövedelmezőségről alkotott vélemény szignifikánsan kedvezőbb a többségében külföldi tulajdonban lévő vállalatoknál (37,3%). Az exporthányad növekedésével párhuzamosan nő a „jó” válaszok aránya is. Ahol a kibocsátás kevesebb, mint 1/3-a kerül exportra a „jó” válaszok aránya 18,5%, a 2/3-nál magasabb exporthányad esetében ez az arány már 29,2%.

Az egyes régiók között az észak-alföldi vállalatok vezetőinek véleménye a legkedvezőbb. Itt az átlagnál (21,5%) 7,2 százalékponttal nagyobb arányban említették, hogy jó a vállalat jövedelmezősége. Az átlagnál kedvezőtlenebb a közép-magyarországi térség vállalat vezetőinek a megítélése, ahol mindössze 11,1%-uk találta jónak a jelenlegi jövedelmezőséget. Azonban az észak-alföldi régió kivételével minden

felmért megyében egységesen több olyan vállalat található, amely a jelenlegi jövedelmezőségét inkább rossznak, mint jónak mondta (2.7.2. ábra).

Az átlagosnál nagyobb arányban számítanak a nyugat-dunántúli vállalatok a jövedelmezőség javulására a következő hat hónapban (34,8%). Az észak-magyarországi térségben pedig nagyon magas a helyzet romlására számító aránya (29,4%) (2.7.3. ábra).

A jelenlegi jövedelmezőség megítélésében nem tér el jelentősen a különböző exporthányaddal rendelkező vállalatok véleménye. A jövőbeli kilátások azonban párhuzamosan javulnak az exporthányad növelésével. A több mint 2/3 arányban exportáló cégek esetében a számított egyenleg mutató értéke 22,3 pont, miközben a csak belföldre értékesítő vállalatok esetében a mutató értéke mindössze 0,3 pont.

2.7.1. táblázat: A jelenlegi és a várt jövedelmezőségre adott válaszok létszám-kategóriák és a tulajdonos típusa szerint, %, 2003. október

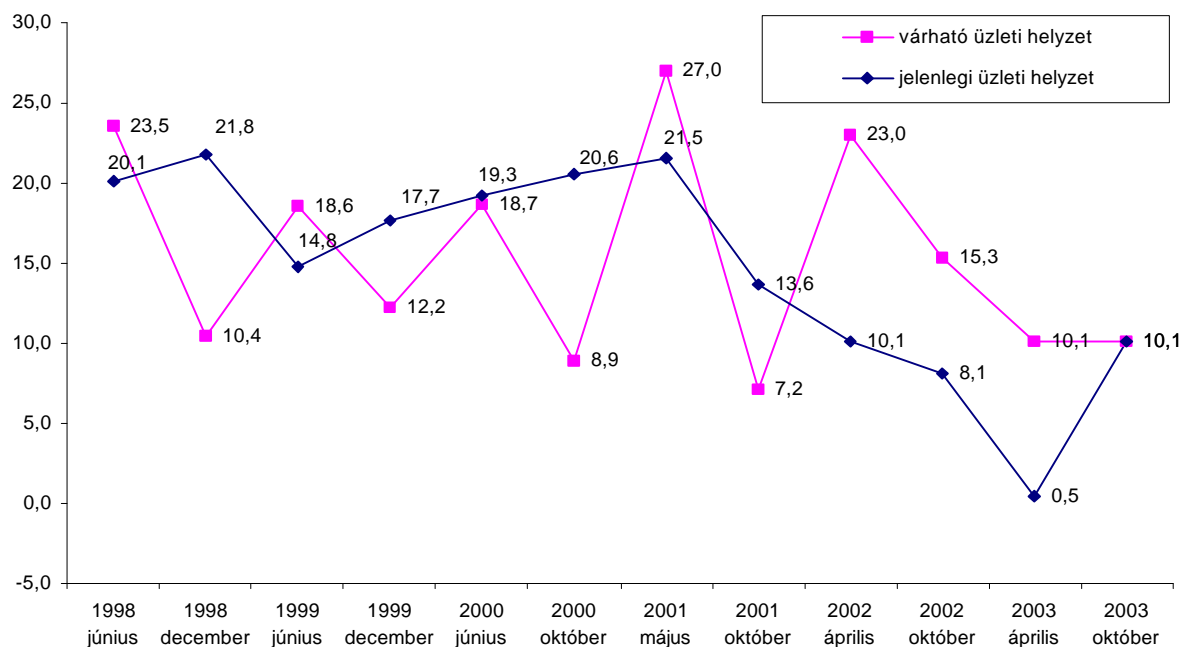
	Létszám-kategóriák szerint				A külföldi tulajdon szerepe szerint		
	10 fő alatt	10-49 fő	50-249 fő	250 fő felett	nincs	50 %-nál kevesebb	51%-nál több
Jó	12,0	13,3	23,7	26,6	17,8	11,4	37,3
Kielégítő	58,4	65,1	56,9	43,6	53,5	47,0	42,4
Rossz	29,6	21,7	19,4	29,8	28,8	41,7	20,3
	N=1795				N=1411		
Javulni fog	21,5	25,7	21,5	24,7	23,7	37,4	29,0
Azonos marad	52,0	50,2	56,1	58,1	52,9	29,8	64,3
Romlani fog	26,4	24,1	22,3	17,2	23,4	64,3	6,7
	N=1773				N=1405		

A 2.7.1. táblázatban látható, hogy a legkisebb és a legnagyobb vállalkozások egyaránt elégedetlenek a jelenlegi jövedelmezőséggel. A várható jövedelmezőség tekintetében nem tapasztalhatunk számottevő különbséget a vállalatok között. A külföldi többségi tulajdonban lévő vállalatok a leginkább optimisták és a tisztán belföldi tulajdonú vállalatok legnagyobb aránya, 28,8%-uk számít a jövedelmezőség romlására. A vállalatok közötti különbségek a jövedelmezőséggel kapcsolatban nem változtak az előző felvétel óta.

2.8. Üzleti helyzet / Business situation

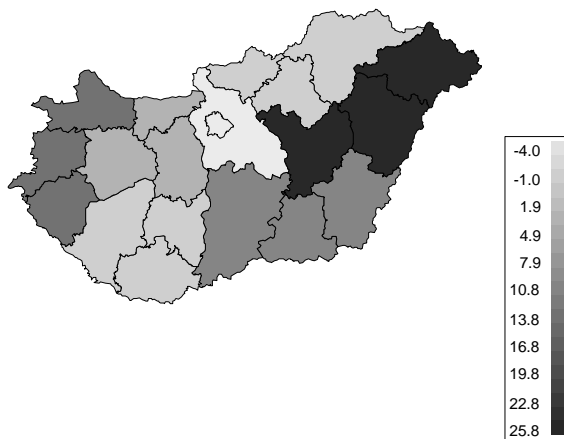
A vállalat jelenlegi üzleti helyzete a megkérdezett cégek 28,4%-a szerint jó. Kielégítő üzleti helyzetről számolt be a vállalatok 53,4%-a, és 18,3%-uk szerint rossz a vállalat helyzete. Ez egyértelmű javulást jelent az előző felvételekhez képest. Az üzleti helyzet egyenleg mutatója 9,6 százalékponttal nőtt az elmúlt fél év alatt, és így a 2002 áprilisi szinttel egyezik meg. A várható üzleti helyzet változatlan: a vállalatoknak a 27%-a számít a helyzet javulására, és további 56%-uk a helyzet változatlanságára (2.8.1. ábra).

2.8.1. ábra: A jelenlegi és a várható üzleti helyzet alakulása, egyenleg, 1998-2003

A jelenlegi üzleti helyzetre számított egyenleg mutató mindössze az észak-alföldi régió vállalatainál haladja meg lényegesen az átlagos értéket (25,8 pont). A 'jó' és a 'rossz' válaszok különbségét mutató egyenleg Közép-Magyarországon a legalacsonyabb (-4 pont (2.8.2. ábra).

2.8.2. ábra: A vállalatok jelenlegi üzleti helyzete, egyenleg értéke, 2003. október, N=1895

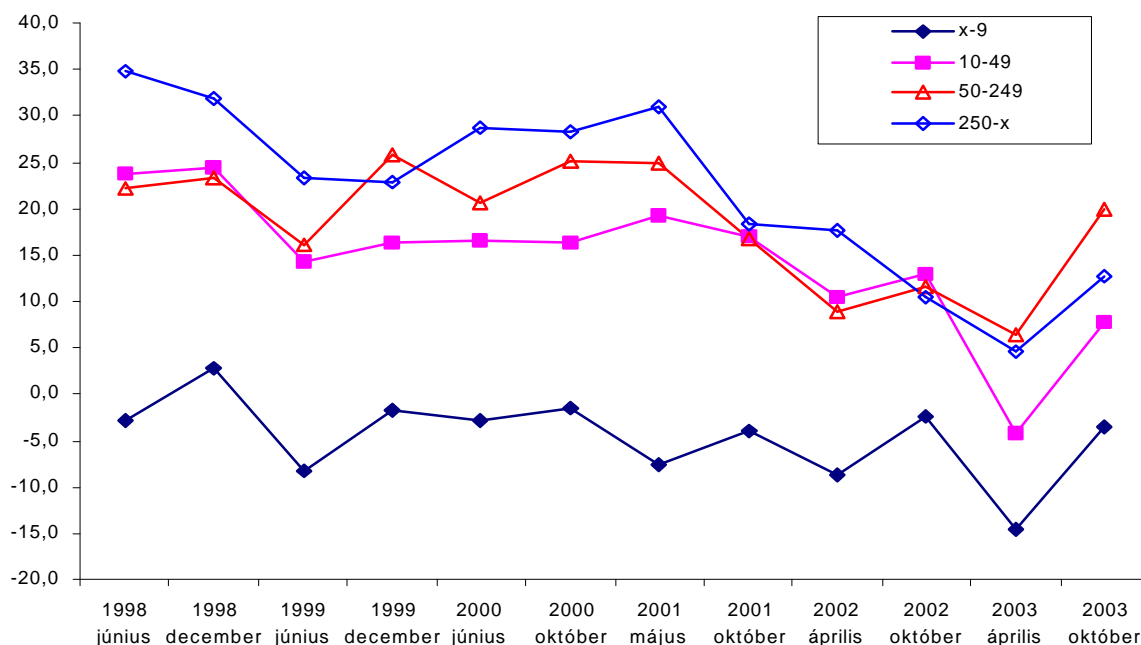

A többségében külföldi tulajdonú vállalatok az átlagnál nagyobb arányban (47,2%) jelezték, hogy jó a jelenlegi üzleti helyzetük, míg jelentősen rosszabbnak ítélik meg ezt a magyar tulajdonossal (is) rendelkező vállalatok. A vállalat mérete alapján jelentős különbségek figyelhetők meg e téren: legkevesbé a tíz főnél kevesebb létszámú vállalatok látják kedvezőnek üzleti helyzetüket. A létszám növekedésével együtt nő a pozitív válaszok aránya is. Az 50 főnél nagyobb és a 10 főnél kisebb vállalatok között 15,8 százalékpontnyi különbség van az üzleti helyzet megítélésénél, és ez a különbség 3,1 százalékponttal több, mint félévvel ezelőtt (2.1.3. ábra). Az árbevételüket több mint 2/3 részben exportáló cégek véleménye a leginkább optimista, míg az ennél kevesebb exportarányal rendelkező cégek értékelése jóval kedvezőtlenebb (az első csoportban a cégek 34,7%-ánál rossz az üzleti helyzet, míg az utóbbiban 23,4% ez az arány).

Az egyes gazdasági ágak között is különbséget figyelhetünk meg, azonban ez a különbség jóval kisebb, mint amit a vállalatok mérete alapján kaptunk. Az idegenforgalomban és az iparban az átlagosnál többen (21,6% és 22,9%) a szolgáltató vállalatoknál pedig kevesebben (10%) látják 'rossz'-nak üzleti helyzetüket. A többi gazdasági ágazat között nem találhatunk különbséget.

A következő hat hónap *várt üzleti helyzetére* vonatkozó kilátások kedvezőbbek a 2001 októberében tapasztalható mélypontnál, és változatlanok az előző felméréshez képest. A vállalatok 27%-a számít az üzleti helyzete javulására, további 56%-uk a helyzet változatlanságát jelezte előre. Mindössze 16,9%-uk számít a jelenleginél rosszabb kilátásokra. Ezek az eredmények nem jelentenek számottevő eltérést a fél évvel ezelőtti állapothoz képest, mindössze némileg nőtt a helyzet változatlanságát előrejelzők aránya. A vállalatok most is kedvezőbbnek látják a várt üzleti helyzetüket, mint a jelenlegit. Ez összefüggésben van a jelenlegi és a várt értékesítési kilátásokkal és a kapacitáskihasználtság jelenlegi és várható szintjével is.

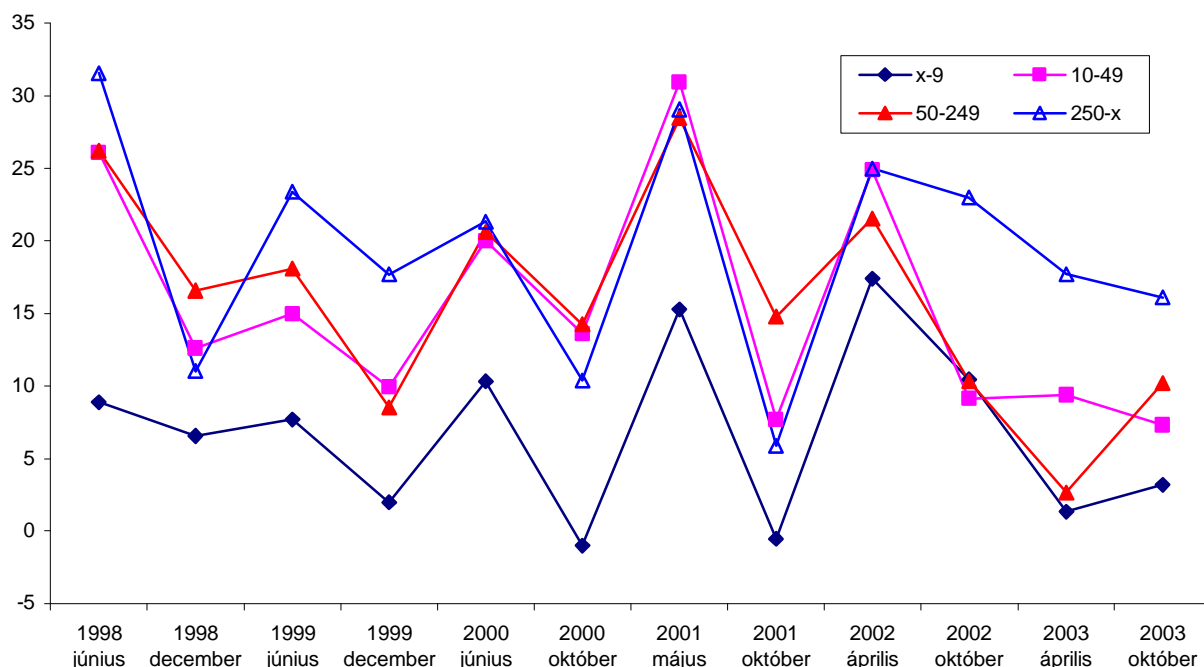
2.8.3. ábra: A jelenlegi üzleti helyzet alakulása az eltérő méretű vállalatok csoportjaiban, az egyenleg értéke, 1999-2003

A vállalat mérete szerint a 2003. októberi felvétel alkalmával különbséget találhatunk a nagyvállalatok és a 250 fő alatti vállalkozások között. A 250 fő alatti vállalatok átlagosan 23,7-27,6%-ban számítanak az üzleti helyzet javulására, és 16-20,5%-uk romlására. Ennél kedvezőbbnek látják a helyzetet a nagyvállalatok. A 250 fő feletti vállalatok vezetőinek 30,1%-a számol fellendüléssel és csak 14%-uk jelezte előre a helyzet romlását a következő félévben. A különböző méretű vállalatok véleménye azonban közelebb került egymáshoz a jelenlegi felvétel alapján (2.8.4. ábra).

A külföldi tulajdonú vállalatok lényegesen optimistábban számolnak be a következő félév üzleti helyzetéről. A tisztán belföldi tulajdonú vállalatoknak csak 23,9%-a, míg a többségi külföldi tulajdonosú vállalatoknak 41,7%-a vár fellendülést. Hasonló különbségeket figyelhetünk meg az elmúlt tíz felmérés alkalmával is. A tulajdonosi szerkezet továbbra is meghatározó magyarázó tényezője a várható üzleti helyzetnek, de ennek ellenére az előrejelzések szerint a következő félévben csökkenni fognak a különbségek a vállalatok között (2.8.5. ábra).

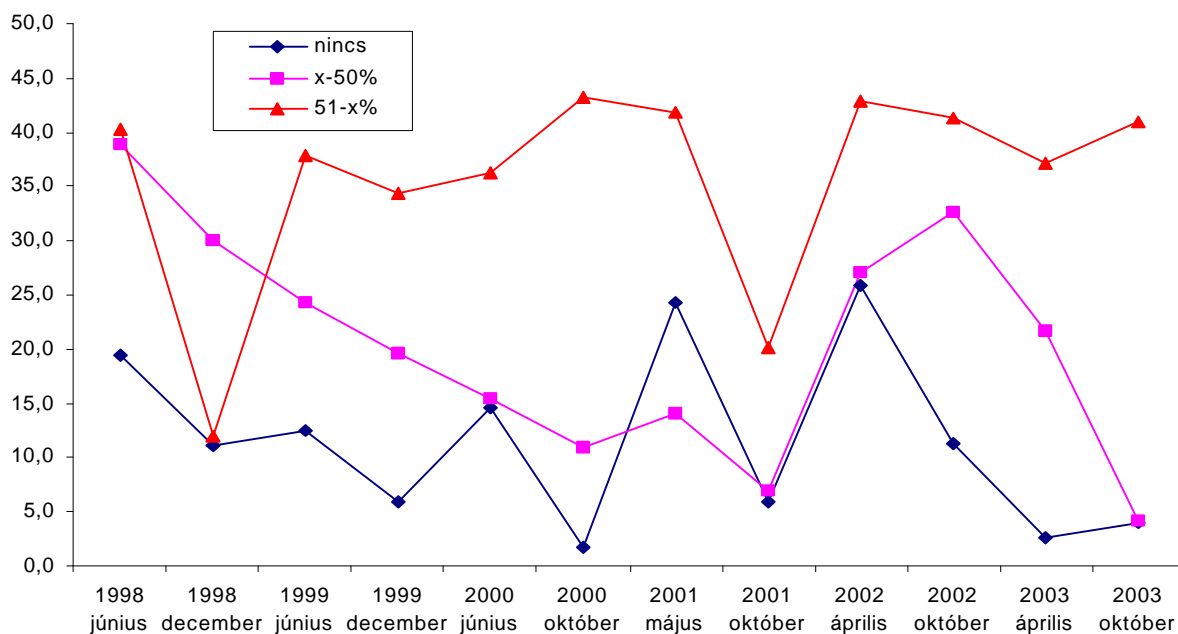
2.8.4. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása a következő hat hónapban a foglalkoztatottak létszáma alapján, az egyenleg értéke, 1998-2003, (%)

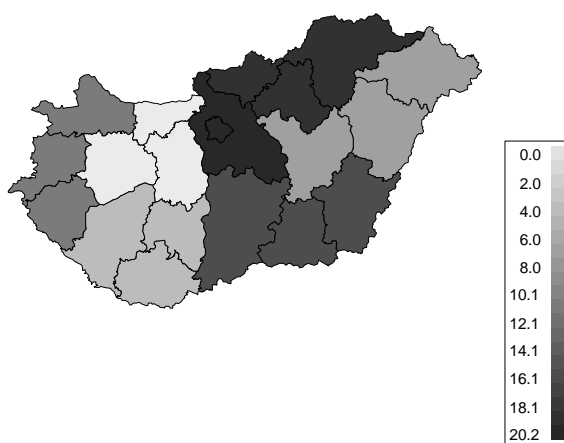
A várható üzleti helyzetre vonatkozóan a közép-dunántúli térség vállalatainak várakozásai a legkedvezőtlenebbek, a közép-magyarországi vállalatok várakozásai a legoptimistábbak (2.8.6. ábra). Az export forgalmon belüli arány növekedésével párhuzamosan nő a kedvező kilátásokkal rendelkező vállalatok aránya is. A szolgáltató vállalatok és az ipar kilátásai az átlagnál kedvezőbbek a következő félévre, az idegenforgalomé és a szállító szektoré pedig az átlagnál kedvezőtlenebb. A jelenlegi felmérés alkalmával azonban, különösen az előző félévhez viszonyítva, egyik ágazat sem tért el kiugróan a többitől a jelenlegi üzleti helyzet és várható üzleti helyzetre adott válaszok alapján.

Összességében a legtöbb pozitív választ a központi régió vállalatai és a többségében külföldi tulajdonban lévő cégek adták és 2004 első felében nem lehet jelentős változással számolni a vállalatok átlagos üzleti helyzetében.

2.8.5. ábra: A várható üzleti helyzet alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint képzett vállalatcsoportokban, az egyenleg értéke, 1999-2003

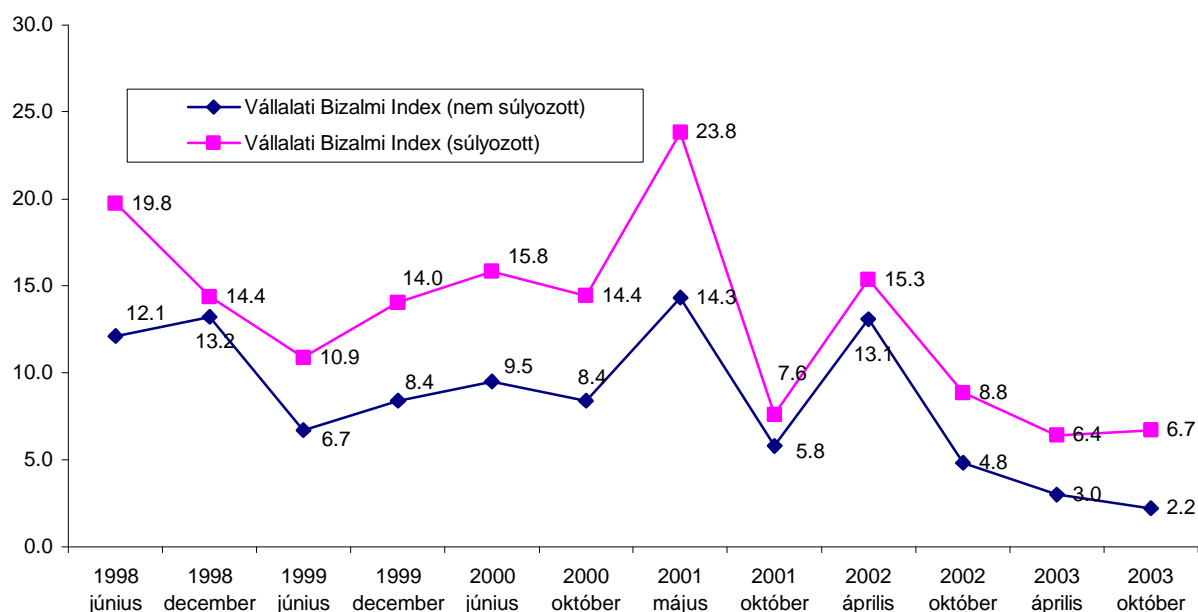
2.8.6. ábra: A vállalatok várható üzleti helyzete, az egyenleg értéke, 2003. október, N=1886

2.9. Kompozit konjunktúra indexek / Synthetic Business Survey Indexes

Az októberi felvétel eredményei alapján az elemi konjunktúra mutatók súlyozott átlaga alapján képzett GVI Vállalati Bizalmi Index (definícióját lásd a 2. Mellékletben) szintje változatlan az elmúlt félévhez képest – azaz megállt e mutató romló tendenciája.

2.9.1. ábra: GVI Vállalati Bizalmi Index alakulása 1998-2003

Az elemi az elemi konjunktúra mutatókra adott egyedi vállalati válaszok átlagát tartalmazó GVI Konjunktúra Mutató (GVI KM) is a korábbi romló tendencia megállására, illetve megfordulására utal⁶. (Az utóbbi statisztikáit a 2.9.1. táblázatban közöljük.)

Az egyedi vállalatok szintjén rendelkezésre álló Konjunktúra Mutató szórását is figyelembe vevő GVI Bizonytalansági Mutató csökkenése egyértelmű jel, hogy 2003. április és október között csökkent a cégek üzleti helyzetét kísérő bizonytalanság. A Bizonytalansági Mutató egyik csúcspontja az orosz válság utáni nyáron, a másik kettő pedig 2001 és 2002 októberében látszik (2.9.2. ábra). 2002 áprilisában egy átmeneti csökkenést tapasztalhattunk, de ezt követően ismét és jelentősen nőtt a bizonytalanság a vállalatok körében. Az októberi felmérés e téren is a szóban forgó romló tendencia megállására, illetve megfordulására mutat, bár még mindig rendkívül magas szintűnek tekinthetjük a Bizonytalansági Mutató értékét.

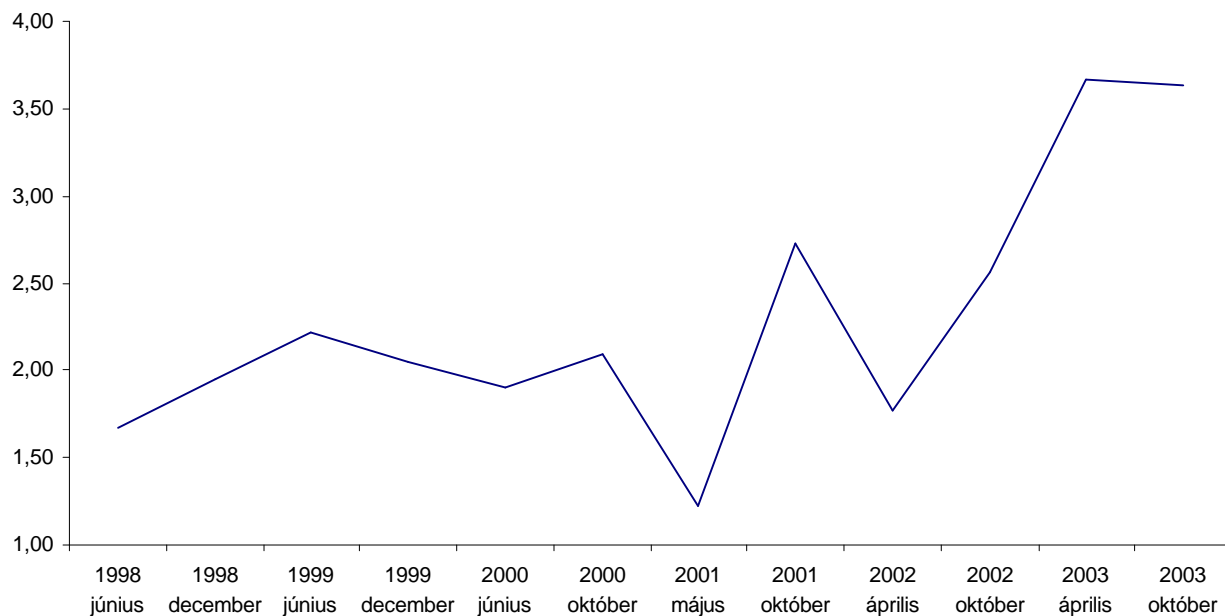
⁶ Az egyetlen eltérés a két mutató között a megrendelésekre és a beruházásokra adott válaszok eltérő kezeléséből fakad. A Konjunktúra Mutató nem a VBI-nél alkalmazott „korrigált egyenleg”-nek megfelelően képezi le az egyedi vállalati válaszokat.

A vállalati várakozásokat befolyásoló kardinális kérdés jelenleg e bizonytalanság változásának további iránya: a makrogazdasági aggregátumok alakulása és a kormányzat, valamint a monetáris politika egyértelmű és konzisztens jelzései következményeként tovább csökken-e e bizonytalanság, vagy pedig éppen ellenkezőleg a 2003 II.-III. negyedévében megfigyelhető megtorpanás után további növekedésnek indul.

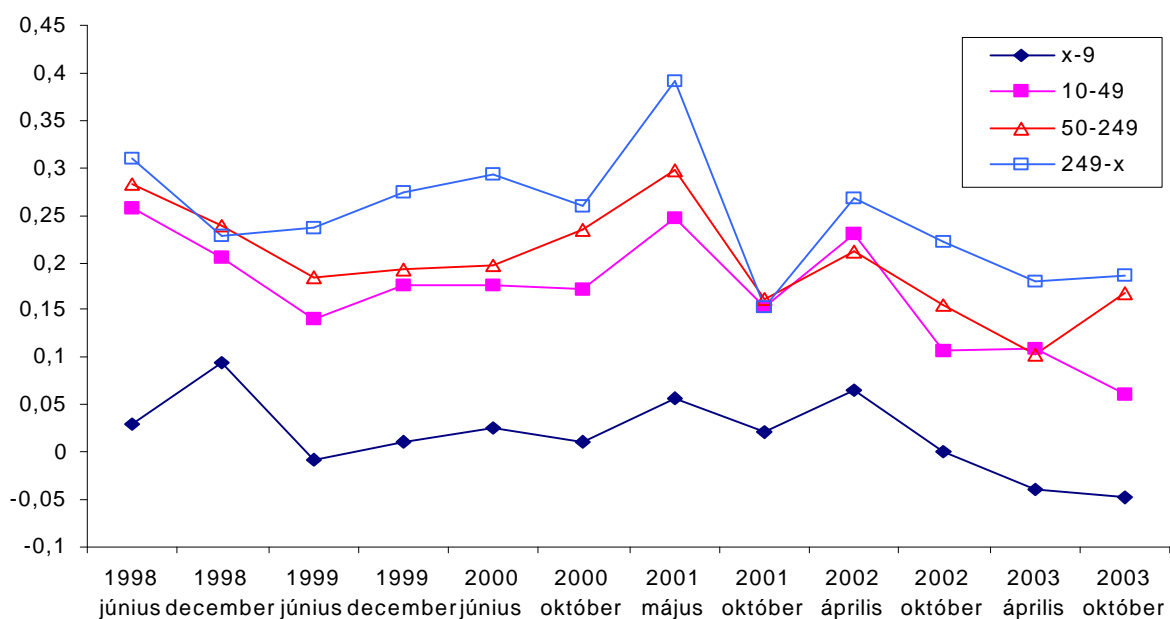
2.9.1. táblázat: A Konjunktúra Mutató statisztikái 1998-2003

Felvételek	Érték	Medián	Szórás	N
1998. június	0,236	0,267	0,395	1668
1998. december	0,196	0,200	0,382	1421
1999. június	0,178	0,153	0,395	1831
1999. december	0,203	0,233	0,414	1972
2000. június	0,213	0,267	0,405	1386
2000. október	0,199	0,200	0,417	1389
2001. május	0,304	0,333	0,372	1066
2001. október	0,142	0,133	0,387	1055
2002. április	0,222	0,200	0,393	1321
2002. október	0,150	0,167	0,385	1512
2003. április	0,118	0,133	0,430	1493
2003. október	0,124	0,133	0,451	1641
Felvételek összesen	0,189	0,200	0,407	17755

2.9.2. ábra: A GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (VBM) alakulása, 1998-2003

2.9.3 ábra: A GVI Konjunktúra Mutató alakulása a különböző nagyságú cégek körében, 1998-2003

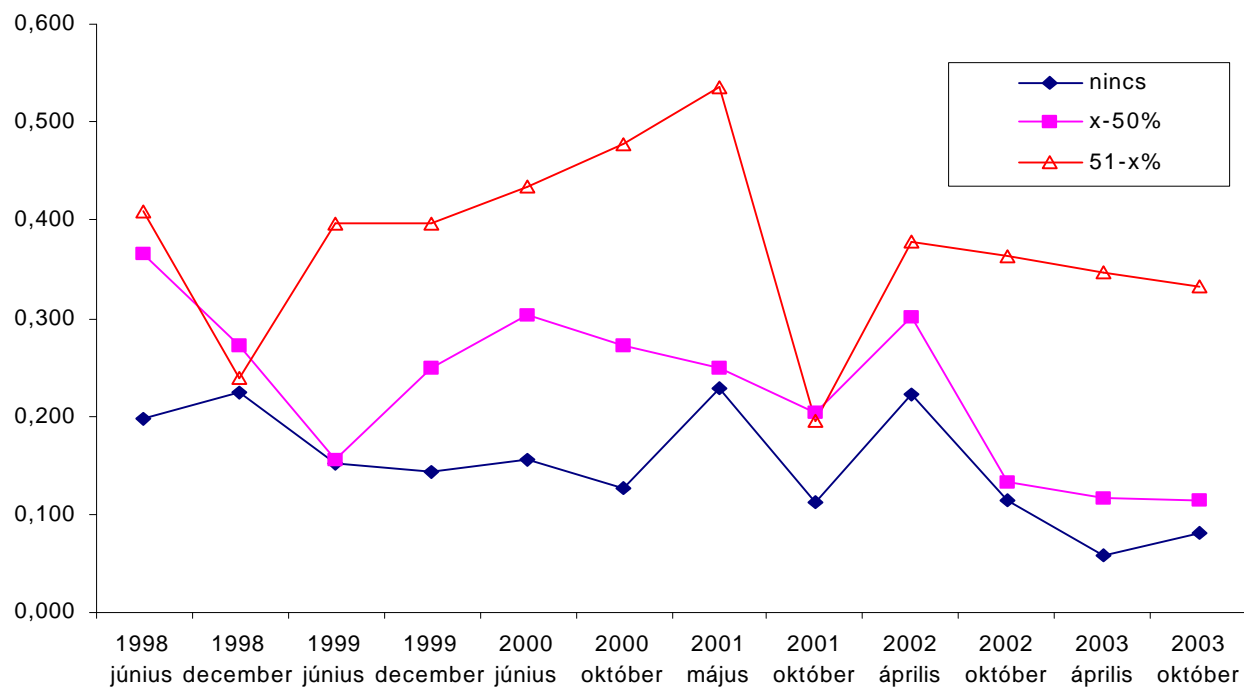
A Konjunktúra Mutató három vállalati jellemző mentén tér el az egyes vállalatcsoportok között jelentősen: egyrészt a különböző nagyságú vállalatok látták számottevően különbözőnek üzleti helyzetüket 1998-2003 között, másrészt a külföldi tulajdon eltérő aránya, harmadrészt pedig az export árbevételben belüli aránya szerint mutatható ki jelentős eltérés. *A nagyobb cégek konjunkturális helyzete kedvezőbb, mint a kisebbeké, és a külföldi tulajdon és az export arányának növekedésével is javuló értékek társulnak (lásd 2.9.2. táblázatot).* A vállalatok közötti fenti különbségek szintén változatlanok az elmúlt évekhez képest.

A fél évvel ezelőtti felvételhez képest a fordulópont a több fontos vizsgált mutató esetében megmutatkozik. Összességében megállapítható, hogy 2003 októberében a cégek jobbnak látták üzleti helyzetüket, mint fél évvel azelőtt. Nem számíthatunk azonban lényeges változásra a létszám bővítési szándékok terén.

2.9.2. táblázat: A GVI Konjunktúra Mutató átlagos értékei a cégek különböző csoportjaiban, 1998-2003

Vállalati jellemző neve	Kategóriák	Konjunktúra Mutató értéke
Foglalkoztatottak száma (fő)	x-9	-0,048
	10-49	0,060
	50-249	0,167
	250-x	0,186
Külföldi tulajdon aránya (%)	Nincs	0,081
	x-50	0,115
	50-x	0,333
Export aránya az árbevételben (%)	Nincs export	0,106
	x-32	0,910
	33-66	0,214
	67-x	0,237

2.9.4. ábra: GVI Konjunktúra Mutató alakulása a külföldi tulajdon aránya szerint, 1998-2003

Mellékletek / Annex

M1. A területi kamarák által megkeresett cégek száma

Területi kamarák	Megkeresett cégek száma
Bács-Kiskun	450
Békés	950
Borsod-Abaúj-Zemplén	752
Budapest	1600
Csongrád	1580
Fejér	824
Győr-Moson-Sopron	700
Hajdú-Bihar	1580
Heves	180
Jász-Nagykun-Szolnok	1100
Komárom-Esztergom	270
Nógrád	800
Pécs-Baranya	1360
Pest	40
Somogy	550
Szabolcs-Szatmár-Bereg	750
Tolna	300
Vas	312
Veszprém	430
Zala	430
Dunaújváros	303
Nagykanizsa	203
Sopron	(GyMS-al)
Összesen	15464

(1): a válaszadók száma és megoszlása
na: nincs adat

M2. Az elemzésben használt mutatók definíciója

Egyenleg

A kérdésekre adott válaszokat az ún. *egyenleg* (relatív index) alapján értékeljük, amely a pozitív és a negatív válaszok egyszerű kivonásával állítható elő. Az egyenleg értékei azt mutatják meg, hogy a pozitív válaszok aránya mennyivel haladja meg a negatív válaszok arányát. Abban az esetben használjuk ezt a mutatót, ha a kérdésekre három válasz volt adható: 1) 'jó' vagy 'javul' vagy 'nő'; 2) 'kielégítő' vagy 'változatlan', vagy 'nem változik'; 3) 'rossz' vagy 'csökken', vagy 'csökkeni fog'.

Korrigált egyenleg

Abban az esetben, ha az adott kérdésre nem csak az előbb felsorolt módon lehetett válaszolni, hanem a „nincs” válasz is lehetséges volt, *korrigált egyenleget* (korrigált relatív index) számítunk. Így jártunk el a megrendelések, a gépi- és az ingatlan beruházások esetében. Például a gépberuházások volumenére irányuló kérdéskor azon vállalatok 'nincs' választ adtak, amelyeknél egyáltalán nem volt, vagy nem terveztek gépberuházásokat. A korrigált egyenleget (*KE*) azért számoljuk, hogy e válaszok súlyának változását is figyelembe vehessük a későbbiekben. A korrigált egyenleget a következő képlettel kapjuk:

$$\text{Ha } a > c, \text{ akkor } KE = (a - c) * ((100 - n)/100)$$

$$\text{Ha } a < c, \text{ akkor } KE = (a - c) * (n/100)$$

$$\text{és } a + b + c + n = 100$$

Ahol:

- a = 'növekszik' válaszok,
- b = 'nem változik' válaszok,
- c = 'csökken' válaszok
- n = 'nincs' válaszok aránya.

GVI Vállalati Bizalmi Index (GVI VBI)

Az egyes kérdésekre adott válaszokból összefoglalóan kibontakozó általános konjunkturális helyzetet egy összevont (kompozit) konjunktúra-indexben (*GVI Vállalati Bizalmi Index*) foglaljuk össze, amelyet az egyes kérdésekre adott válaszok egyenlegeinek súlyozott átlagából képezzük a következő képlet alapján:

$$VBI = 0,1 \cdot UHJ + 0,2 \cdot UHV + 0,1 \cdot VJJ + 0,2 \cdot VJV + 0,2 \cdot MSV + 0,1 \cdot BGV + 0,1 \cdot BEV \quad (1)$$

Ahol:

UHJ = Üzleti helyzet jelenleg

UHV = Várható üzleti helyzet a következő hat hónapban

VJJ = A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg

VJV = A vállalkozás várható jövedelmezősége a következő hat hónapban

MSV = Megrendelések várható alakulása a következő hat hónapban

BGV = gépberuházások volumenének alakulása a következő hat hónapban

BEV = építési beruházások volumenének alakulása a következő hat hónapban

Az egyes elemi mutatókat az alábbi módon definiáljuk:

Elemi mutató neve	Kategóriák	A kategória kódolása (értéke)
Üzleti helyzet jelenleg (UHJ)	jó	1
	kielégítő	0
	rossz	-1
Az üzleti helyzet a következő 6 hónapban (UHV)	Javul	1
	Nem változik	0
	romlik	-1
A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg (VJJ)	jó	1
	kielégítő	0
	rossz	-1
A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban (VJV)	Javulni fog	1
	nem változik	0
	Romlani fog	-1
A megrendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan (MSV)	Nöni fog	1
	Azonos lesz	1/3
	Csökkenni fog	-1/3
	Nincs	-1
Gépberuházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BGV)	Nő	1
	Változatlan	1/3
	Csökken	-1/3
	Nincs	-1
Építési beruházások volumene az előző évhez képest várhatóan (BEV)	Nő	1
	Változatlan	1/3
	Csökken	-1/3
	Nincs	-1

GVI Konjunktúra Mutató (GVI KM)

Tartalmilag a GVI VBI-t képezhetjük úgy is, ha az egyes kérdésekre adott vállalati válaszokat súlyozzuk meg az (1) egyenletben megadott súlyokkal, majd ezek átlagát képezzük:

$$km_i \cdot 0,1 + uh_j \cdot 0,2 + uhv_i \cdot 0,1 + vjj_i \cdot 0,2 + vjv_i \cdot 0,2 + msv_i \cdot 0,1 + bgv_i \cdot 0,1 + bev_i \quad (2)$$

Ahol jobb oldalon a konjunktúra mutató számításánál tekintetbe vett indikátorok szerepelnek, az i index az i cégnek egyes indikátorokra adott válaszait, km_i a konjunktúra mutatónak az i cégnél kapott elemi értékét jelenti ($i = 1 \dots n$), ahol n a cégek száma. Egy kiválasztott n elemű cégcsoportnál a Konjunktúra Mutató értéke a vállalati értékek átlagaként adódik:

$$KM_n = \frac{\sum_{i=1}^n km_i}{n} \quad (3)$$

Ekkor más skálán ugyan, de a GVI VBI mozgását leképező mutatóhoz jutunk.

Az egyes részmutatók definíciójának megfelelően elméletileg $-1 \leq KM \leq 1$ ahol -1 a legkedvezőtlenebb üzleti helyzetet 1 pedig a legkedvezőbb üzleti helyzetet jelenti.

Természetesen KM tapasztalati értékénél előfordulhat, hogy még a legmélyebb válság esetén sem közelíti meg a -1 -es értéket, illetve a kimagaslóan gyors ütemű fellendülés esetén sem ér el a $KM +1$ -et. Ezért a KM tapasztalatai értékeinek pontos értelmezése csak hosszabb, több konjunktúra ciklust tartalmazó idősor esetében lehetséges. A KM 1998-2002 között $0,14$ volt, $0,26$ -os szórás mellett (lásd az M2.1 ábrát).

GVI Vállalati Bizonytalansági Mutató (GVI VBM)

A VBM nem más, mint egy n elemű cégcsoport esetében a konjunktúra mutató szórásának (σ_n) és értékének hányadosa (relatív szórása):

$$VBM_n = \frac{\sigma_n}{KM_n} \quad (4)$$

A VBM azt mutatja, hogy mennyire egyöntetű a cégek véleménye saját konjunkturális helyzetükről. Nagymértékű eltérés (nagy szórás) arra utal, hogy a cégek ellentmondásos információk alapján, illetve egymásnak ellentmondó reálindikátorokat figyelembe véve, azaz nagyfokú bizonytalanság közepette alakítják ki véleményüket. Ha egyöntetű a cégek helyzetmegítélése, akkor ez arra utal, hogy egyértelmű és könnyen értelmezhető reál mutatókra alapozva tudják kialakítani véleményüket, azaz kisebb mértékű a vállalati szféra bizonytalansága.

M3. Fontosabb vizsgált mutatók egyenlegének alakulása 1998-2003, %

M3.1.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozatlan adatok), 1998-2003

Felvételek	Jelenlegi üzleti helyzet	Várható üzleti helyzet	Megrendelések várható alakulása	Jelenlegi jövedelmezőség	Várható jövedelmezőség	Várható beruházási aktivitás	GVI Bizalmi Index
1998/1	8,3	16,5	24,8	-11,4	9,2	11,6	12,1
1998/2	14,7	9,9	26,2	-0,8	9,4	13,7	13,2
1999/1	6,3	13,6	8,5	-9,3	5,7	7,0	6,7
1999/2	10,0	6,8	16,9	-6,8	7,4	9,2	8,4
2000/1	8,9	15,4	17,4	-6,8	6,1	7,5	9,5
2000/2	10,6	6,1	20,0	-6,2	4,8	9,1	8,4
2001/1	6,3	22,5	25,8	-9,5	14,7	10,2	14,3
2001/2	6,9	5,3	5,5	-9,4	8,0	11,4	5,8
2002/1	1,3	20,9	24,7	-14,6	16,5	10,2	13,1
2002/2	4,2	9,7	9,0	-10,6	0,6	7,6	4,7
2003/1	-8,1	4,3	13,6	-19,7	5,3	5,9	3,0
2003/2	3,6	4,6	7,1	-11,7	-2,8	6,3	2,2

M3.2.: A GVI Vállalati Bizalmi Index és annak összetevői (súlyozott adatok), 1998-2003

Felvételek	Jelenlegi üzleti helyzet	Várható üzleti helyzet	Megrendelések várható alakulása	Jelenlegi jövedelmezőség	Várható jövedelmezőség	Várható beruházási aktivitás	GVI Bizalmi Index
1998/1	20,1	23,5	34,6	-0,4	16,4	14,4	19,8
1998/2	21,8	10,4	25,9	2,2	11,1	12,4	14,4
1999/1	14,8	18,6	9,6	-3,9	14,5	6,1	10,9
1999/2	17,7	12,2	24,0	-1,0	13,8	11,9	14,0
2000/1	19,3	18,7	28,0	2,2	12,9	8,8	15,8
2000/2	20,6	8,9	30,6	2,2	10,1	11,2	14,4
2001/1	21,6	27,0	34,5	5,8	27,4	16,4	23,8
2001/2	13,6	7,1	10,2	-7,8	11,8	5,8	7,6
2002/1	10,1	23,0	27,3	-10,6	19,4	7,3	15,3
2002/2	8,0	15,3	17,8	-10,1	5,3	6,7	8,8
2003/1	0,5	10,1	18,1	-16,4	4,2	7,5	6,4
2003/2	10,1	10,1	14,9	-5,7	1,8	4,6	6,7

M3.3.: Az egyéb mutatók alakulása, 1998-2003

Felvételek	Összes értékesítés várható alakulása	Export várható alakulása	Belföldi értékesítés várható alakulása	Átlagos kapacitás-kihasználás	Létszám várható alakulása	Belföldi árak várható alakulása	Export árak várható alakulása	Várható kapacitás-kihasználtság
1998/1	29,4	30,6	12,1	76,6	6,7	36,6	-13,8	30,5
1998/2	29,7	20,6	18,0	78,4	1,9	48,7	-14,6	16,1
1999/1	12,2	8,7	-0,5	76,1	-2,9	67,5	2,6	12,3
1999/2	24,8	19,3	16,8	76,4	-4,8	82,8	-9,3	22,5
2000/1	27,4	34,1	17,9	77,1	3,6	75,7	-15,6	24,0
2000/2	36,9	32,9	25,7	78,9	0,0	86,9	-12,4	16,9
2001/1	33,5	38,7	22,1	77,7	6,4	62,6	-13,8	34,2
2001/2	19,5	12,1	15,5	76,6	-12,4	70,8	3,2	17,6
2002/1	10,0	-5,3	11,2	75,5	6,5	51,8	0,4	23,2
2002/2	10,9	-2,4	10,5	76,6	-5,4	62,9	-3,1	15,1
2003/1	-4,9	-2,4	-3,5	74,9	-11,1	49,5	-9,2	19,8
2003/2	13,3	-1,3	10,3	77,6	-11,1	65,4	8,7	5,5

M4. A felmérés kérdőíve

MKIK GVI

KONJUNKTÚRA FELMÉRÉS – 2003. október

A VÁLASZADÁS ÖNKÉNTES! A KÉRDŐÍV KITÖLTHETŐ A MEGYEI KAMARÁK HONLAPJÁN VAGY a www.gvi.hu -n is.

X1. TEÁOR: (4 jegyű) Megye

Vállalkozás neve:

Irányítószám: Település neve:

Utca: házszám:

Az Ön neve:

Telefon, körzetszám: telefonszám: E-mail:

Válaszát a kódszám beírásával jelölje! Amennyiben az adott kérdés az Ön cégére nem vonatkozik a kódkockát hagyja üresen.

X2. **Gazdálkodási forma:** 1 – egyéni vállalkozás 2 – Bt 3 – Kft 4 – Rt
5 – szövetkezet 6 – Egyéb

X3. **Külföldi tulajdoni hányad:** %

X4. **A foglalkoztatottak állományi létszáma:** fő

A1. **A cég jelenlegi üzleti helyzete:** 1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz

A2. **Az értékesítés volumene az elmúlt 6 hónapban az előző év azonos időszakához viszonyítva:**

A2.1 **Összesen:** 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent

A2.2 **belföldön:** 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 4 – nem volt

A2.3 **külföldön:** 1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent 4 – nem volt

A3. **Az export részaránya az értékesítésben 2002-ben:** %

FIGYELEM! Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban külföldi beutazó vendégek fogadása!

A4. **A cég üzleti tevékenységét az elmúlt 6 hónapban különösen a következők akadályozták:**
(Három válasz adható)

1 – kapacitás hiány 2 – tőke/pénzhiány 3 – munkaerő/szakember-hiány

4 – kereslet hiány 5 – anyagihiány 6 – külpiazi értékesítési problémák

7 – Egyéb, éspedig:.....

A5. A kapacitás-kihasználtság mértéke jelenleg körülbelül:

 %

A5.1 A kapacitás-kihasználtság az elmúlt 6 hónapban:

1 – nőtt 2 – azonos maradt 3 – csökkent

A6. A vállalkozás jövedelmezősége jelenleg: 1 – jó 2 – kielégítő 3 – rossz

A7. A beruházások volumene az elmúlt 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – nőtt 2 – nem változott 3 – csökkent 4 – nem volt

A8. Az Önök cégénél idén átlagosan hány százalékkal emelkednek a bruttó bérek?

 %

B1. A cég üzleti helyzete a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – javul 2 – nem változik 3 – romlik

B2. Az értékesítés volumene a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – nőni fog 2 – nem változik 3 – csökkenni fog

B3. A cégnél a foglalkoztatottak létszáma a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest:

1 – növekszik 2 – nem változik 3 – csökken

B4. Az értékesítési árak belföldön a következő 6 hónapban várhatóan:

1 – az inflációnál jobban nőnek, 2 – az inflációval azonos mértékben nőnek,
3 – az inflációnál kevésbé nőnek, 4 – nem változnak, 5 – csökkennek

B5. Az értékesítési árak külföldön a következő 6 hónapban várhatóan:

1 – növekednek 2 – nem változnak 3 – csökkennek

B6. A megrendelések volumene a következő 6 hónapban várhatóan...

Összeségében: 1 – nő 2 – azonos lesz 3 – csökken 4 – nincs

B6.1 belföldön: 1 – nő 2 – azonos lesz 3 – csökken 4 – nincs

B6.2 külföldön: 1 – nő 2 – azonos lesz 3 – csökken 4 – nincs

B7. A cégnél a beruházások volumene a következő 6 hónapban az előző év azonos időszakához képest várhatóan:

1 – nő 2 – változatlan marad 3 – csökken 4 – nem lesz

EZEN BELÜL:

B7.1 Gépberuházás: 1 – nő 2 – változatlan 3 – csökken 4 – nincs

B7.2 Építési beruházás: 1 – nő 2 – változatlan 3 – csökken 4 – nincs

B8. A tervezett beruházások fő motivációja:

- 1 – expanzió (kapacitásbővítés, új telephely, stb.)
 2 – korszerűsítés (technológiai újítás, termékszerkezet-váltás, innováció)
 3 – környezetvédelem

B9. A kapacitás-kihasználtság a következő 6 hónapban:

- 1 – nőni fog 2 – azonos marad 3 – csökkeni fog

B10. A vállalkozás jövedelmezősége a következő 6 hónapban:

- 1 – nőni fog 2 – azonos marad 3 – csökkeni fog

C1. Véleménye szerint 2004-ben mekkora lesz az éves átlagos infláció 2003-hoz viszonyítva?

%

C2. 2004-ben Önök hány százalékos bruttó béremelést terveznek?

%

C3. Az Önök cégénél a dolgozók hány százalékának bruttó fizetése nem haladja meg jelenleg a 55 ezer forintot?

%

C4. A kérdőívet hogyan töltötte ki? 1 – nyomtatott formában (fax, posta) 2 – e-mailen töltötte ki

Köszönjük, hogy kitöltötte kérdőívünket!

Válaszát akamarába

.....munkatársunknak szíveskedjék visszaküldeni!

Cím:..... Fax:.....

Válaszait bizalmasan kezeljük. Csak összesítve, statisztikai módszerekkel dolgozzuk fel!
 Segítségét azzal szeretnénk megköszönni, hogy **november 13-ig** megküldjük Önnek a
 felmérés országos értékelésének rövid összefoglalóját.